

Brüssel, 7.7.2021
COM(2021) 373 final

**KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA
MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE**

2020. aasta konkurentsipoliitika aruanne

{SWD(2021) 177 final}

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE, NÕUKOGULE, EUROOPA MAJANDUS- JA SOTSIAALKOMITEELE NING REGIOONIDE KOMITEELE

2020. aasta konkurentsipoliitika aruanne

1. Sissejuhatus

Käesolev aruanne on esimene ülevaade konkurentsipoliitika arengusuundadest president von der Leyeni juhitud komisjoni ametiajal¹. Aruandes käsitletakse ELi konkurentsipoliitika arengut 2020. aastal ja ühtlasi on see komisjoni 50. aruanne Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele.

ELi konkurentsipoliitika õiguspärasus põhineb aluslepingutel, millega antakse liidule selles valdkonnas ainupädevus kui vajalik vahend siseturu toimimise toetamiseks². ELi konkurentsieeskirjade täitmise tagamine on üle 60 aasta olnud ülimalt oluline, et kaitsta ja soodustada Euroopa majandust, mille aluseks on sellised Euroopa väärtused nagu õiglus, õigusriik ja usaldus. Samuti areneb konkurentsipoliitika paralleelselt ühiskondlike, majanduslike ja regulatiivsete muutustega. Praegu, mil EL seisab silmitsi ühe oma seni suurima kriisiga, on jõuline konkurentsipoliitika tähtsam kui kunagi varem, et toetada majanduse dünaamilisust, mis on hädavajalik kiiremaks taastumiseks.

President von der Leyeni juhitud komisjoni kogu esimesel ametiaastal oli ELi konkurentsipoliitikal võtmeroll komisjoni jõupingutustes COVID-19 pandeemia põhjustatud tervise- ja majanduskriisile reageerimisel ja sellest väljatulemisel. Samuti oli konkurentsipoliitika äärmiselt oluline selleks, et sillutada teed taastumisele, pidades samal ajal silmas ELi majanduse rohe- ja digipööret. Kooskõlas president von der Leyeni missioonikirjaga juhtivale asepresidendile Vestagerile³ jätkas komisjon selle tagamist, et konkurentsieeskirjad vastavad tänapäevasele majandusele, et jõuliselt tagatakse nende täitmine ning et need aitavad kujundada tugevat Euroopa tööstust nii ELis kui ka maailmas tervikuna.

2020. aastal osutus konkurentsipoliitika vahendite kogum asjakohaseks, paindlikuks ning tervise- ja majanduskriisi erakordsete asjaoludega kiiresti kohandatavaks. Komisjoni reageeriv ja kiiresti kohanev konkurentsipoliitika aitas täita ELi tööstuse ja kodanike vajadusi, säilitades samal ajal konkurentsiturud. See paistis eriti silma rea meetmete puhul, millega võimaldati reaalmajanduse kiiret toetamist avaliku sektori vahenditest või mis moodustasid osa laiemast poliitilisest tegevuskavast, mille eesmärk on taastada kestlik majanduskasv, vältides seejuures ebavajalikke turumoonutusi.

¹ Poliitilised suunised järgmisele Euroopa Komisjonile „Liit, mis seab kõrgemad sihid. Minu tegevuskava Euroopa jaoks (2019–2024)“, Ursula von der Leyen, kandidaat Euroopa Komisjoni presidendi ametikohale. Vt https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/political-guidelines-next-commission_et.pdf.

² ELi toimimise lepingu artikkel 3.

³ Missioonikiri juhtivale asepresidendile Vestagerile, 1. detsember 2019. Vt https://ec.europa.eu/commission/commissioners/sites/comm-cwt2019/files/commissioner_mission_letters/mission-letter-margrethe-vestager_2019_en.pdf.

13. märtsil 2020 kirjeldas komisjon oma teatises „Euroopa koordineeritud majanduslikud meetmed COVID-19 puhangule reageerimiseks“⁴ eri võimalusi, mis on liikmesriikidele kättesaadavad väljaspool ELi riigiabi kontrolli kohaldamisala ja mida nad võivad kehtestada ilma komisjoni osaluseta. Need hõlmasid meetmeid, mida kohaldatakse kõigi ettevõtjate suhtes seoses palgatoetuste, äriühingu tulumaksu ja käibemaksu või sotsiaalkindlustusmaksete maksmise peatamisega, või otse tarbijatele suunatud rahalist toetust tühistatud teenuste või piletide eest, mida asjaomased ettevõtjad ei hüvita.

19. märtsil 2020 võttis komisjon majanduse toetamiseks vastu riigiabi ajutise raamistiku ja vaatas selle COVID-19 kriisi arenedes mitmel korral läbi⁵. Peale selle võttis komisjon 8. aprillil 2020 vastu ajutist raamistikku käsitleva teatise, milles on sätestatud peamised kriteeriumid, mida komisjon järgib selliste koostööprojektide hindamisel, mille eesmärk on kõrvaldada koroonaviiruse puhangu ajal hädavajalike toodete ja teenuste tarnearaskused⁶. Samal ajal kehtestas komisjon mitu meetet talitluspidevuse tagamiseks ning tagas jätkuvalt ELi ühinemiseeskirjade rakendamise, et vältida turuvõimu kasvamist kriisi tingimustes.

Selle tagamiseks, et konkurentsieeskirjad täidaksid jätkuvalt oma eesmärgi ja et nende abil oleks võimalik lahendada sellised murekohad nagu struktuursed probleemid digiturgudel ja ELi turgudel konkurentsi moonutavad välisriigi subsidiumid, käivitas komisjon 2020. aastal olulisi poliitikaalgatusi. Näiteks esitas komisjon digiturgude õigusakti ettepaneku ja avaldas välisriigi subsidiume käsitleva valge raamatu, et alustada arutelu selle üle, kuidas tulla toime välisriigi subsidiumide võimaliku moonutava mõjuga siseturul.

Komisjon näitas, et ta on valmis kasutama konkurentsipoliitikat taaste- ja vastupidavusrahastu⁷ rakendamise ettevalmistamise toetamiseks. Komisjon aitas liikmesriikidel koostada taaste- ja vastupidavuskavasid, lähtudes muu hulgas konkurentsipoliitika vaatenurgast, ning avaldas mitu suunavat vormi, et toetada liikmesriike oma riiklike taaste- ja vastupidavuskavade koostamisel ja veenduda, et need on kooskõlas ELi riigiabi eeskirjadega.

2020. aastal lahendati ELi konkurentsieeskirjade täitmise tagamisega pandeemia põhjustatud pakilisi probleeme ning toetati samal ajal komisjoni pikaajalisi eesmärgi aastateks 2019–2024, nagu digiajastule vastav Euroopa, Euroopa roheline kokkulepe ja inimeste hüvanguks toimiv majandus. Komisjoni ettepanek mitmeaastase finantsraamistiku 2021–2027 kohta sisaldas olulist muudatust, nimelt nähti ühtse turu programmi raames ette sihtotstarbeline vahend konkurentsipoliitika jaoks. Sellega tagatakse meetmete stabiilne rahastamine, suurendades komisjoni suutlikkust tagada eeskirjade täitmine, näiteks arenenud teabe- ja

⁴ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Ülemkogule, Euroopa Nõukogule, Euroopa Keskpankale, Euroopa Investeeringuspankale ja eurorühmale „Euroopa koordineeritud majanduslikud meetmed COVID-19 puhangule reageerimiseks“ (COM(2020) 112 final).

⁵ Komisjoni teatis „Riigiabi ajutine raamistik majanduse toetamiseks praeguse COVID-19 puhangu kontekstis“ (ELT C 91I, 20.3.2020, lk 1), muudetud komisjoni teatistega C(2020) 2215 (ELT C 112I, 4.4.2020, lk 1), C(2020) 3156 (ELT C 164, 13.5.2020, lk 3), C(2020) 4509 (ELT C 218, 2.7.2020, lk 3), C(2020) 7127 (ELT C 340I, 13.10.2020, lk 1) ja C(2021) 564 (ELT C 34, 1.2.2021, lk 6).

⁶ Komisjoni teatis „Ajutine raamistik ettevõtjate koostööga seotud konkurentsiküsimuste hindamiseks COVID-19 puhangust tingitud hädaolukordades“ (ELT C 116, 8.4.2020, lk 7).

⁷ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse taaste ja vastupidavuse rahastamisvahend (COM(2020) 408 final, 28.5.2020).

uurimismeetodite väljatöötamise teel. Ühtlasi võimaldab rahastamine komisjonil tugevdada koostööd haldusasutustega ELis ja mujal⁸.

2. ELi konkurentsipoliitikat kasutati COVID-19 pandeemia mõju leevendamiseks

2.1. Riigiabipoliitika aitas liikmesriikidel toetada COVID-19 vastaseid meetmeid

2020. aastal olid liikmesriikide ja ELi poliitikakujundajad COVID-19 pandeemia kiire leviku ja ulatusliku kahjustava mõju tõttu ELi majandusele sunnitud selle enneolematu ohuga toimetulekuks kiiresti ja mitmes valdkonnas reageerima. Otsustavad meetmed olid eeskätt 750 miljardi euro suurune taasterahastu „NextGenerationEU“,⁹ stabiilsuse ja kasvu pakti üldise vabastusklausli aktiveerimine¹⁰ ning mitmesuguste meditsiinivahendite, näiteks ventilaatorite, maskide ja lõpuks vaktsiinide ühine hankimine.

Sellega seoses sai ELi konkurentsipoliitikast kriisile reageerimise oluline osa, mis majandust stabiliseeris. Eelkõige kehtis see riigiabipoliitika puhul. Täpselt suunatud avaliku sektori toetus oli äärmiselt tähtis elujõulistele ettevõtjatele tekitatud kahju leevendamiseks ja majandustegevuse jätkumise tagamiseks. Samal ajal tagas komisjon, et avaliku sektori toetus saaks jõuda seda vajavate ettevõtjateni ja et ära hoiti kahjulik võidusubsideerimine.

Kriisi alguses vastu võetud ajutises raamistikus sätestati tingimused, mille kohaldamise põhjal peab komisjon abi kokkusobivaks ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktiga b (abi „mõne liikmesriigi majanduses tõsise häire kõrvaldamiseks“)¹¹. Ajutist raamistikku muudeti 2020. aastal mitmel korral, mis tõendab komisjoni suutlikkust kohandada eeskirju kriisi muutuva iseloomuga.

2020. aasta aprillis laiendati ajutist raamistikku, et hõlmata sellesse toetus ettevõtjatele, kes töötavad välja, katsetavad ja toodavad selliseid koroonaviiruse vastu võitlemisel hädavajalikke tooteid nagu vaktsiinid, ravimid, meditsiiniseadmed, desinfektsioonivahendid ja kaitsevahendid, samuti palgatoetuse ja maksude edasilükkamise kavad¹². 2020. aasta mais vastu võetud teise muudatusega sätestati kriteeriumid selle kohta, kuidas liikmesriigid saavad läbi viia rekapitalizeerimist ja anda allutatud võlga seda vajavatele ettevõtjatele. 2020. aasta juunis tehtud kolmanda muudatusega laiendati ajutist raamistikku, et võimaldada

⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/690, millega luuakse siseturu, ettevõtjate, sealhulgas väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate konkurentsivõime, taimede, loomade, toidu ja sööda valdkonna ja Euroopa statistika programm („ühtse turu programm“) ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 99/2013, (EL) nr 1287/2013, (EL) nr 254/2014 ja (EL) nr 652/2014 (ELT L 153, 3.5.2021, lk 1–47).

⁹ Taasterahastu „NextGenerationEU“, mis moodustab osa mitmeaastasest finantsraamistikust 2021–2027, on 750 miljardi euro suurune ajutine taastevahend, millega aidatakse kõrvaldada koroonaviiruse pandeemia tekitatud vahetut majanduslikku ja sotsiaalset kahju. Taasterahastu keskmes on taaste- ja vastupidavusrahistu, millest tehakse kättesaadavaks 672,5 miljardi euro ulatuses laene ja toetusi ELi liikmesriikide reformide ja investeeringute toetamiseks. Vt nõukogu 17. detsembri 2020. aasta määrus (EL, Euratom) 2020/2093, millega määratakse kindlaks mitmeaastane finantsraamistik aastateks 2021–2027 (ELT L 433I, 22.12.2020, lk 11–22).

¹⁰ ELi toimimise lepingu artiklid 121 ja 126.

¹¹ Komisjoni teatis „Riigiabi ajutine raamistik majanduse toetamiseks praeguse COVID-19 puhangu kontekstis“ (ELT C 91I, 20.3.2020).

¹² Ajutise raamistiku kõnealuse laiendamisega sätestati tingimused, mille kohaldamise põhjal peab komisjon abi kokkusobivaks ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punktiga c („abi teatud majandustegevuse või teatud majanduspiirkondade arengu soodustamiseks, kui niisugune abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega“).

liikmesriikidel anda avaliku sektori toetust kõigile mikro- ja väikeettevõtjatele, isegi kui nad olid finantsraskustes juba 31. detsembri 2019. aasta seisuga. Neljas muudatus võeti vastu 2020. aasta oktoobris ning sellega pikendati ajutise raamistiku kohaldamist kuue kuu võrra 30. juunini 2021 ja lubati anda rekapitalizeerimistoetust 30. septembrini 2021. Võttes arvesse COVID-19 puhangu teist lainet ja kriisi algselt eeldatust pikemat kestust, pikendati 2021. aasta jaanuaris viienda muudatusega kõiki ajutises raamistikus kehtestatud meetmeid, sealhulgas rekapitalizeerimismeetmeid, 31. detsembrini 2021 ning laiendati ajutise raamistiku kohaldamisala, suurendades selles sätestatud ülemmäärasid ja lubades teatavate tagasimakstavate vahendite otsetoetusteks konverteerimist 2021. aasta lõpuni.

Komisjon võttis väga lühikese aja jooksul ajutise raamistiku alusel vastu arvukalt riigiabiotsuseid, millega lubati liikmesriikidel võtta meetmeid COVID-19 pandeemia majandusmõju leevendamiseks. 2020. aastal võttis komisjon vastu 598 COVID-19ga seotud riigiabiotsust¹³. Sellel perioodil lubas komisjon anda riigiabi hinnanguliselt 3,08 triljoni euro ulatuses¹⁴. Mitmeid abimeetmeid kaasrahastati ühtekuuluvuspoliitika raames, eelkõige kahe hädaabipaketi kaudu, mille komisjon esitas 2020. aastal ja mille Euroopa Parlament ja Euroopa Ülemkogu heaks kiitsid: koroonaviirusele reageerimise investeerimisalgatus (CRII) ja koroonaviirusele reageerimise investeerimisalgatus+ (CRII+).

Mitu liikmesriiki teatas nn raamkavadest, mis hõlmavad eri majandussektoritele mõeldud mitmesugust liiki abi, sealhulgas väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEd) suunatud toetusi. Näiteks teatas Prantsusmaa 7 miljardi euro suurusest raamkavast, millega toetatakse eelkõige VKEsid. Kava hõlmas mitut liiki toetust, nagu otsetoetused, soodsa intressimääraga laenud ja riigigarantiid laenudele¹⁵. Mitu liikmesriiki, sealhulgas Belgia, Bulgaaria, Itaalia, Kreeka, Rumeenia, Slovakkia ja Taani, teatasid konkreetset VKEde toetamiseks ette nähtud abist. VKEdele anti abi mitmesuguses vormis, näiteks maksude edasilükkamine (Taani),¹⁶ riiklikud tagatisskeemid (Bulgaaria)¹⁷ ja toetused, millega kaetakse kehtivate võlakohustuste intressid (Kreeka)¹⁸.

Mitu liikmesriiki teatas **koroonaviirusega seotud toodete** uurimis-, arendamis- ja katsetamistaristu ning tootmise toetamiseks antud abist¹⁹. Näiteks teatas Saksamaa

¹³ See arv hõlmab nii ajutist raamistikku toetava erakorralise õigusliku aluse kui ka tavaolukorras kohaldatavate riigiabi eeskirjade alusel vastu võetud otsuseid. Samuti hõlmab see varem vastu võetud otsuste järgnevaid muudatusi.

¹⁴ See summa hõlmab ajutise raamistiku alusel vastu võetud riigiabimeetmeid, kogu COVID-19ga seotud riigiabi, mis kiideti heaks muude riigiabi eeskirjade kogumite alusel, ning järgnevates muutmisotsustes sisalduvaid kohandatud summasid.

¹⁵ Juhtum SA.56985 (2020/N). Prantsusmaa – COVID-19: Régime cadre temporaire pour le soutien aux entreprises, komisjoni 20. aprilli 2020. aasta otsus.

Vt https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202017/285598_2149988_102_2.pdf.

¹⁶ Juhtum SA.57027 (2020/N). Taani – COVID-19: laenuvõimalus ning käibemaksu ja palgast kinnipeetavate maksude tasumise edasilükkamine, komisjoni 30. aprilli 2020. aasta otsus. Vt

https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202019/285826_2153371_56_2.pdf.

¹⁷ Juhtum SA.56933 (2020/N). Bulgaaria – COVID-19: ajutine VKEde laenu tagatisprogramm, komisjoni 8. aprilli 2020. aasta otsus. Vt https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202015/285460_2146849_41_2.pdf.

¹⁸ Juhtum SA.56839 (2020/N). Kreeka – COVID-19: VKEde laenukohustuste toetamine toetuste näol, mida antakse vastavalt riigiabi ajutisele raamistikule majanduse toetamiseks praeguse COVID-19 puhangu kontekstis, komisjoni 8. aprilli 2020. aasta otsus. Vt https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202016/285303_2147455_84_2.pdf.

¹⁹ Näiteks Belgia (SA.57173 ja SA.57057), Itaalia (SA.56786), Malta (SA.57204 ja SA.57075), Prantsusmaa (SA.57367) ning Tšehhi (SA.56961 ja SA.57071).

koroonaviirusega seotud toodete uurimise, arendamise, katsetamise ja tootmise toetamise raamkavast²⁰.

Ülemaailmne pandeemia tabas raskelt [transpordisektorit](#). 2020. aastal võttis komisjon vastu 42 otsust, millega lubatakse riigiabi andmine lennuettevõtjatele, lennujaamadele ja maapealse teeninduse ettevõtjatele, et täita nende COVID-19 pandeemiast põhjustatud likviidsus- ja kapitalivajadused. Ajutise raamistiku alusel heakskiidetud abi (ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkt b) said mitu lennuettevõtjat, nende hulgas Air France, Lufthansa, SAS, Austrian Airlines, airBaltic, Blue Air, KLM, Nordica, Alitalia ja Brussels Airlines²¹. Lennuettevõtjatele lubati abi anda ka ELi toimimise artikli 107 lõike 3 punkti c ning päästmis- ja ümberkorraldamisabi käsitlevate suuniste alusel²². Näiteks kiitis komisjon heaks riigiabi Prantsusmaa lennuettevõtjale Corsair. Koroonaviiruse puhang süvendas lennuettevõtja olemasolevaid finantsraskusi. Seepärast koosnes riigiabi kahest eraldi meetmest: 106,7 miljonit eurot ümberkorraldamisabi ja 30,2 miljonit eurot, et hüvitada Corsair'ile koroonaviiruse puhangust tingitud kahju²³. Portugali lennuettevõtjal TAP ei olnud õigust ajutise raamistiku alusel abi saada, sest ettevõtja oli finantsraskustes juba enne 31. detsembrit 2019. Komisjon kiitis heaks 1,2 miljardi euro suuruse päästmislaenu TAPile²⁴. Samuti kiitis komisjon heaks kavad piirkondlikele ja kohalikele ühistranspordiettevõtjatele liikumispiirangute ja muude meetmete tulemusel kantud kahju hüvitamiseks²⁵. Lisaks transpordile kiitis komisjon ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel heaks meetmed, mille liikmesriigid võtsid vastu ettevõtjate jaoks, keda viiruspuhang oli eriti raskelt tabanud, näiteks turismi-, kultuuri-, majutus- ja jaemüügisektori ettevõtjad²⁶. Komisjon võttis vastu mitu otsust ka ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 2 punkti b alusel (loodusõnnetuste ja erakorraliste sündmuste tekitatud kahju korvamiseks antav abi), näiteks füüsilisest isikust ettevõtjate kantud kahju hüvitamiseks, ettevõtjate püsikulude subsideerimiseks ja spordiürituste ärajätmisest tingitud kahju hüvitamiseks²⁷.

²⁰ Juhtum SA.57100. Saksamaa – COVID-19: COVID-19ga seotud teadus- ja arendustegevuse, katsetamistaristusse investeerimise ja tootmise föderaalne abiraamistik, komisjoni 28. aprilli 2021. aasta otsus. Vt https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_57100.

²¹ Vt vastavalt juhtumid SA.57082, SA.57153, SA.57369, SA.57543 ja SA.58342, SA.57539, SA.58101, SA.57026, SA.56943, SA.57116, SA.57586, SA.58114 ja SA.57544.

²² Komisjoni teatis „Suunised raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta“ (ELT C 249, 31.7.2014, lk 1–28).

²³ Juhtum SA.58463. Prantsusmaa – ümberkorraldamisabi Corsair'ile, komisjoni 11. detsembri 2020. aasta otsus. Vt https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_58463.

²⁴ Juhtum SA.57369. COVID-19 – abi TAPile, komisjoni 10. juuni 2020. aasta otsus. Vt https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_57369.

²⁵ Nt juhtum SA.57675 (2020/N). Saksamaa – COVID-19: piirkondliku ja kohaliku ühistranspordi kava, komisjoni 7. augusti 2020. aasta otsus. Vt https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202033/287584_2180796_60_2.pdf.

²⁶ Nt juhtum SA.58214. Iirimaa – COVID-19: kohanemiskohandamisfond turismi- ja majutusettevõtete taasavamiseks, vt https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_58214; juhtum SA.57595. Horvaatia – kultuuriministeeriumi riigiabiprogramm majanduse toetamiseks praeguse COVID-19 puhangu kontekstis, vt https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_57595; juhtum SA.59048. Taani – COVID-19: abi kohvikutele, restoranidele, baaridele, ööklubidele, ürituste toimumispaikadele ja nende tarnijatele, vt https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_59048.

²⁷ Juhtum SA.56791. Ajutine hüvituskava COVID-19st rahaliselt mõjutatud füüsilisest isikutest ettevõtjatele, komisjoni 25. märtsi 2021. aasta otsus, vt https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_56791; juhtum SA.57291. COVID-19 – hüvituskava: püsikulude subsideerimise juhend, komisjoni 23. mai 2020. aasta otsus, vt

Komisjon kiitis ELi toimimise lepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel heaks ka mitmesugused riigiabimeetmed, mis on suunatud liikmesriikide konkreetsetele piirkondadele. Näiteks teatas Saksamaa 46 miljardi euro suurusest fondist (BayernFonds), mis hõlmab Baierimaale suunatud tagatise, rekapiitaliseerimisinstrumente ja subsideeritud võlainstrumente, et pakkuda ettevõtjatele likviidsus- ja kapitalitoetust²⁸. Heaks kiideti ka riigiabimeetmed Vallooniale ja pealinna Brüsseli piirkonnale Belgias ning Friuli-Venezia Giulia piirkonnale ja Lõuna-Itaaliale²⁹.

Komisjoni heakskiidetud summade puhul oli liikmesriikide vahel väga suuri erinevusi. Osaliselt on need erinevused seletatavad liikmesriikide majanduste erineva suurusega.

Täpsemalt teatas ligikaudu 51,5 %st heakskiidetud riigiabist Saksamaa. Itaalia teatatud meetmed moodustasid ligikaudu 14,7 % heakskiidetud riigiabi kogusummast ja Prantsusmaa teatatud abi moodustas sellest summast 13,9 %. Hispaania teatatud abi moodustas 4,8 % heakskiidetud riigiabi kogusummast ning Poola ja Belgia teatatud abi moodustas vastavalt ligikaudu 2 % ja 1,8 %. Teiste liikmesriikide teatatud abi jäi hinnangute kohaselt vahemikku 0,01–1,5 % hinnangulisest 3,08 triljoni euro suurusest kogusummast. Riigiabimeetmete tegelik majandusmõju sõltub meetmete rakendamisest, mitte eelarvest. Sel põhjusel jälgib komisjon COVID-19ga seotud riigiabimeetmete rakendamist ja kohandab oma riigiabistrateegiat olukorra arenguga siseturul.

Kõigi 27 liikmesriigi vastuste põhjal kahele Euroopa Komisjoni läbiviidud järjestikusele uuringule kulutati ajavahemikul 2020. aasta märtsi keskpaigast kuni detsembri lõpuni selleks ajaks heaks kiidetud 2,96 triljoni euro suurusest abist tegelikult ligikaudu 544 miljardit eurot. Absoluutarvudes andis liikmesriikide esitatud esialgsete andmete põhjal Prantsusmaa üle veerandi kogu väljamakstud abist (155,36 miljardit eurot), järgnesid Itaalia 19,8 %ga kogu väljamakstud abist (107,9 miljardit eurot), Saksamaa 19,1 %ga kogu väljamakstud abist (104,25 miljardit eurot) ja Hispaania 16,7 %ga (90,8 miljardit eurot). Suhteliselt tegi liikmesriikide esitatud esialgsete andmete põhjal oma SKPga võrreldes kõige rohkem väljamakseid Hispaania (7,3 %), kellele järgnesid Prantsusmaa (6,4 %), Itaalia (6,0 %), Kreeka (4,4 %), Malta (3,9 %), Ungari (3,7 %), Portugal (3,6 %), Poola (3,6 %) ja Küpros (3,5 %). EL 27 tasandil vastavad koroonaviirusega seotud riigiabikulutused ligikaudu 3,9 % ELi SKPst.

Lisaks ajutise raamistiku alusel teatatud riigiabile on liikmesriikidel õigus võtta vastu meetmeid, mis jäävad väljapoole ELi riigiabi kontrolli kohaldamisala. Ilma komisjoni eelneva heakskiiduta võib anda riigiabi, mida peetakse vähem moonutavaks, näiteks vähese tähtsusega abi määrustel³⁰ põhinevat abi või teatavate grupierandi määruste³¹ kohast abi. Kõnealuse abi

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_57291; juhtum SA.57614.

Hüvituskava spordiorganisatsioonidele ja -rajatistele ning seoses spordiürituste ärajätmisega COVID-19 tõttu (COVID-19 – spordiprogramm) – Tšehhi, komisjoni 22. juuli 2020. aasta otsus. Vt

https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/1/202030/286956_2175432_128_2.pdf.

²⁸ Juhtum SA.57447. Saksamaa – BayernFonds'i COVID-19 meetmed. Vt

https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/1/202040/286247_2192300_93_2.pdf.

²⁹ Juhtumid SA.57083, SA.57056, SA.58802 ja SA.57005.

³⁰ Komisjoni 18. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 352, 24.12.2013, lk 1); komisjoni 18. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1408/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu

puhul oli eeskätt tegemist selliste meetmetega nagu palgatoetused ning äriühingu tulumaksu, käibemaksu ja sotsiaalkindlustusmaksete maksmise peatamine.

2.2. Suunised turuosalistele konkurentsieeskirjade ja ühinemiskontrolli valdkonnas

Kriisiolukorras on veelgi olulisem säilitada ühtse turu toimimise tagamiseks turudistsipliin. Samal ajal tuleb soodustada ettevõtjatevahelist koostööd, kui see on vajalik pandeemia tagajärgedega võitlemiseks.

Seoses [konkurentsieeskirjadega](#) võttis komisjon kiiresti vastu rea meetmeid, mis hõlmavad mitmesuguseid valdkondi.

Komisjon andis turuosalistele suuniseid [teatistes](#)³² ja [ühekordses kinnituskirjas](#), sätestades põhikriteeriumid, mida ta kasutab selliste koostööprojektide hindamisel, mille eesmärk on kõrvaldada COVID-19 puhangu ajal hädavajalike toodete ja teenuste, näiteks ravimite ja meditsiinivarustuse tarneraskused. Peale selle suhtles komisjon ettevõtjatega, näiteks autotööstuse ettevõtjatega, ning andis mitteametlikke suuniseid selliste koostöö liikide kohta, mis tõenäoliselt ei tekita probleeme, ja tegi kindlaks sellise koostöö jaoks vajalikud kaitsemeetmed.

30. aprillil 2020 andis komisjon välja kolm rakendusmäärust, millega ajutiselt leevendatakse konkurentsioiguse eeskirjade kohaldamisala [kolmes põllumajandussektoris](#), mida COVID-19 pandeemia on tugevalt mõjutanud³³. Nende rakendusmäärustega lubati põllumajandustootjatel ja tunnustatud tootmisharudevahelistel organisatsioonidel võtta teatavate sektorite stabiliseerimiseks ajutisi kollektiivseid meetmeid.

Lisaks andis Euroopa konkurentsivõrgustik välja ühisavalduse konkurentsieeskirjade kohaldamise kohta COVID-19 kriisi ajal ja tegi tihedat koostööd COVID-19ga seotud

artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes põllumajandussektoris (ELT L 352, 24.12.2013, lk 9); komisjoni 27. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 717/2014, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes kalandus- ja vesiviljelussektoris (ELT L 190, 28.6.2014, lk 45), ning komisjoni 25. aprilli 2012. aasta määrus (EL) nr 360/2012 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L 114, 26.4.2012, lk 8).

³¹ Komisjoni 17. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 187, 26.6.2014, lk 1); komisjoni 14. juuni 2017. aasta määrus (EL) 2017/1084, millega muudetakse määrust (EL) nr 651/2014 sadama- ja lennujaamataristule antava abi, kultuuri edendamiseks ja kultuuripärandi säilitamiseks antavast abist teavitamise künnise, spordi- ja mitmeotstarbelise vaba aja veetmise taristule antava abi ja äärepoolseimaid piirkondi käsitlevate regionaalse tegevusabi kavade osas ning millega muudetakse määrust (EL) nr 702/2014 abikõlblike kulude arvutamise osas (ELT L 156, 20.6.2017, lk 1).

³² Komisjoni teatis „Ajutine raamistik ettevõtjate koostööga seotud konkurentsiküsimuste hindamiseks COVID-19 puhangust tingitud hädaolukordades“ (ELT C 116, 8.4.2020, lk 7).

³³ Komisjoni 30. aprilli 2020. aasta rakendusmäärus (EL) 2020/593, millega lubatakse kartulisektoris sõlmida kokkuleppeid ja teha otsuseid turu stabiliseerimise kohta (ELT L 140, 4.5.2020, lk 13); komisjoni 30. aprilli 2020. aasta rakendusmäärus (EL) 2020/594, millega lubatakse eluspuude ja muude taimede, taimesibulate, -juurte ja muu sellise, lõikelilled ja dekoratiivse taimmaterjali sektoris sõlmida kokkuleppeid ja teha otsuseid turu stabiliseerimise meetmete kohta (ELT L 140, 4.5.2020, lk 17); komisjoni 30. aprilli 2020. aasta rakendusmäärus (EL) 2020/599, millega lubatakse piima- ja piimatoodete sektoris sõlmida kokkuleppeid ja teha otsuseid tootmise kavandamise kohta (ELT L 140, 4.5.2020, lk 37). Pärast nimetatud komisjoni rakendusmäärusi võeti vastu komisjoni 6. juuli 2020. aasta rakendusmäärus (EL) 2020/975, millega lubatakse veinisektoris sõlmida kokkuleppeid ja teha otsuseid turu stabiliseerimise meetmete kohta (ELT L 215, 7.7.2020, lk 13).

konkurentsiküsimustes. Ühisavalduses³⁴ väljendasid Euroopa konkurentsivõrgustiku liikmed oma seisukohta, mille kohaselt erakorraline olukord võib tuua kaasa vajaduse ettevõtjate koostöö järele, et tagada nappivate toodete tarnimine ja nende õiglane jaotamine kõikidele tarbijatele. Nad märkisid, et ei sekku aktiivselt vajalikesse ja ajutistesse meetmetesse, mis on kehtestatud tarneraskuste vältimiseks. Samal ajal oli äärmiselt tähtis tagada, et praeguses olukorras tarbijate tervise kaitsmiseks hädavajalikuks peetavad tooted (nt näomaskid ja desinfitseerimisgeel) on konkurentsivõimeliste hindadega jätkuvalt kättesaadavad. Euroopa konkurentsivõrgustik märkis, et seepärast võtab ta kõhklemata meetmeid ettevõtjate vastu, kes praegust olukorda kartellide moodustamise või oma turgu valitseva seisundi kuritarvitamise teel ära kasutavad. Pärast ühisavaldust on komisjon ja liikmesriikide konkurentsiasutused teinud koostööd selle tagamise nimel, et pandeemia ajal hädavajalike toodete ja teenuste tarnimises ei esineks häireid ning et konkurentsieeskirju kohaldataks ühetaoliselt nii nõuete täitmise tagamise kui ka kriisi jooksul ettevõtjate koostööalgatuste suunamise puhul. Tänu tihedale koostööle ja koordineerimisele COVID-19ga seotud konkurentsivõrgustiku valdkonna juhtumite ning juhendite puhul suutis Euroopa konkurentsivõrgustik ühel häälel kõnetada ettevõtjaid, kes soovivad kavandada konkurentsivõrgustiku koostöös olevaid algatusi.

Ühinemiskontrolli valdkonnas suutis komisjon jätkata oma tegevust, täites täielikult oma seadusjärgseid kohustusi ja pidades kinni tähtaegadest³⁵. Hoolimata pandeemiast teatati komisjonile 2020. aastal 361 tehingust. Sarnaselt varasematele aastatele ei tekitanud enamik teatatud ühinemistest konkurentsiprobleeme ja neid sai kiiresti menetleda. Komisjon võttis vastu 352 ühinemisotsust ja sekkus 18 juhtumi puhul. Viimaste puhul lubati esimeses etapis 13 ühinemise toimumine, eeldusel et täidetakse teatavad kohustused,³⁶ kolm ühinemist³⁷ lubati parandusmeetmete võtmise tingimusel pärast teise etapi uurimist ja ühe ühinemise³⁸ kohta anti teises etapis tingimusteta luba. Kõikidest 2020. aastal teatatud tehingutest kasutati lihtsustatud menetlust 76 % puhul.

2.3. Kriisist taastumiseks ja väljumiseks valmistumine

672,5 miljardi euro suurune taaste- ja vastupidavusraha³⁹ moodustab selgelt kõige suurema osa 750 miljardi euro suuruse rahastu „NextGenerationEU“ taastepaketist⁴⁰. Taaste- ja vastupidavusraha toetatakse investeeringuid ja reforme liikmesriikides, aidates neil toime tulla COVID-19 majandusliku ja sotsiaalse mõjuga ning soodustada rohe- ja digipööret.

³⁴ Euroopa konkurentsivõrgustiku ühisavaldus konkurentsivõrgustiku kohaldamise kohta koroonakriisi ajal. Vt https://www.acceptance.ec.europa.eu/competition/ecn/202003_joint-statement_ecn_corona-crisis.pdf.

³⁵ Pandeemia ajal talitluspidevuse tagamiseks kehtestas komisjon e-teavitamise vahendi, mis võimaldab kavandavatest ühinemistest elektrooniliselt teavitada.

³⁶ Juhtumid M.9408 Assa Abloy/Agta Record, M.9434 UTC/Raytheon, M.9461 AbbVie/Allergan, M.9502 Synthomer/Omnova Solutions, M.9517 Mylan/Upjohn, M.9546 Gategroup/LSG European Business, M.9554 Elanco Animal Health/Bayer Animal Health Division, M.9674 Vodafone Italia/Tim/INWIT JV, M.9677 DIC/BASF Colors & Effects, M.9728 Altice/Omers/Allianz/Covage, M.9744 Mastercard/Nets, M.9776 Worldline/Ingenico ja M.9779 Alstom/Bombardier Transportation.

³⁷ Juhtum M.9014. PKN Orlen/Grupa Lotos, juhtum M.9730. FCA/PSA, juhtum M.9660. Google/Fitbit.

³⁸ Juhtum M.9409. Aurubis/Metallo Group Holding.

³⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. veebruari 2021. aasta määrus (EL) 2021/241, millega luuakse taaste- ja vastupidavusraha (ELT L 57, 18.2.2021, lk 17–75); komisjoni 28. mai 2020. aasta ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega luuakse taaste- ja vastupidavusraha, *op. cit.* Nõukogu jõudis poliitilisele kokkuleppele 2020. aasta detsembris ning Euroopa Parlament kiitis taaste- ja vastupidavusraha määruse heaks 9. veebruaril 2021.

⁴⁰ Muud kasutatavad vahendid on näiteks õiglase ülemineku fond, programm „Digitaalne Euroopa“, resEU ja uus terviseprogramm „EL tervise heaks“.

Liikmesriikide taaste- ja vastupidavuskavade läbivaatamine

Taaste- ja vastupidavusrahastust toetuste ja madala intressimääraga laenude saamiseks tuleb liikmesriikidel esitada taaste- ja vastupidavuskavad, mille komisjon peab enne rahaliste vahendite väljamaksmist heaks kiitma. Kõiki taaste- ja vastupidavuskavas sisalduvaid projekte tuleb hinnata riigiabi eeskirjade alusel. 2020. aasta sügisel esitasid mitu liikmesriiki komisjonile taaste- ja vastupidavuskava projekti ning konkurentsi peadirektoraat vaatas need läbi ja andis nende kohta nõu. Peale selle aitas konkurentsi peadirektoraat koos muude komisjoni talitustega valmistada ette riigiabi eeskirjadega kooskõlas olevaid taaste- ja vastupidavuskavade projekte. Selleks avaldas komisjon 2020. aasta detsembris mitu suunavat vormi. Vorme ajakohastati 2021. aasta jaanuaris⁴¹.

3. Konkurentsieeskirjade jätkuva eesmärgipärasuse tagamine – laiaulatuslik poliitiline kava

2020. aastal jätkas komisjon konkurentsieeskirjade põhjalikku läbivaatamist, et tagada nende vastavus muutuvale turukeskkonnale, sealhulgas üha kiiremale digipöördele majanduses. Läbivaatamine põhineb ka kolme sõltumatu erinõustaja digipööret ja konkurentsioigust käsitlevas 2019. aprilli aruandes esitatud materjalil⁴².

Eelkõige täitis komisjon oma läbivaatamise tegevuskava, mis hõlmab mitut peamist grupierandi määrust, suuniseid ja teateid, ning jätkas tööd mitme ühtsel turul õiglase konkurentsi tagamist käsitleva poolelioleva algatusega, nagu ettepanek digiturgude õigusakti kohta ja välisriigi subsidiumide algatus. Samuti viis komisjon 2020. aastal lõpule 2014. aasta riigiabi ajakohastamise paketi toimivuskontrolli.

3.1. Uus poliitikaalgatus konkurentsipoliitika töövahendite tugevdamiseks

2020. aasta veebruaris esitletud Euroopa digistrateegia⁴³ keskse osana esitas komisjon kaks seadusandlikku ettepanekut, mille eesmärk on luua kõikidele kasutajatele turvalisem digiruum, kus nende põhiõigused on kaitstud, ning konkurentsitingimused, mis võimaldavad uuenduslikel digivaldkonna ettevõtjatel ühtsel turul kasvada ja ülemaailmselt konkureerida.

2020. aastal võttis komisjon vastu digiturgude õigusakti ettepaneku konkurentsile avatud ja õiglase digiturgude kohta⁴⁴. Kavandatud määruse eesmärk on lahendada struktuurilised probleemid digiturgudel, eelkõige seoses juurdepääsu kontrollivate suurte digiplatvormidega, st platvormidega, mis toimivad vahendajatena, ühendades suure kasutajabaasi arvukate ettevõtjatega. Digipaketi osana esitas komisjon ka digiteenuste õigusakti ettepaneku⁴⁵. Komisjoni mõlemad ettepanekud peavad läbima seadusandliku tavamenetluse ning Euroopa Parlament ja nõukogu arutavad neid 2021. aasta jooksul.

⁴¹ Komisjoni talituste töödokument „Suunised liikmesriikidele. Taaste- ja vastupidavuskavad“ (SWD(2021) 12 final, 22.1.2021). Vt https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/document_travail_service_part2_v3_en.pdf.

⁴² „Konkurentsipoliitika digiajastul“, 2019, vt

<https://ec.europa.eu/competition/publications/reports/kd0419345enn.pdf>.

⁴³ „Euroopa digituleviku kujundamine“, komisjoni 19. veebruari 2020. aasta väljaanne, ISBN 978-92-76-16362-6.

⁴⁴ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus konkurentsile avatud ja õiglase turgude kohta digisektoris (digiturgude õigusakt) (COM(2020) 842 final, 15. detsember 2020).

⁴⁵ Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu (digiteenuste õigusakt) ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ (COM(2020) 825 final, 15. detsember 2020). Selle õigusaktiga kehtestatakse eeskirjad digiteenuste (vahendusteenused, veebimajutusteenused ja digiplatvormid) kohta. Selliste teenuste osutajate suhtes kehtivad muu hulgas läbipaistvus- ja aruandlusnõuded, teabe esitamise kohustused, andmete jagamise eeskirjad ja tegevusjuhendid.

Digiturgude õigusakt

Digiturgude õigusakti (kavandatud määrus, mis võetakse vastu ELi toimimise lepingu artikli 114 alusel) eesmärk on takistada juurdepääsu kontrollijatel kehtestada ettevõtjatele ja tarbijatele ebaõiglasi tingimusi. Sellised ebaõiglased tingimused on näiteks ettevõtjatel oma andmetega tutvumise keelamine, kasutajate sidumine konkreetse teenusega ja selle alternatiivsete teenuste vastu vahetamise piiramine. Ettevõtjad määratakse õigusakti alusel juurdepääsu kontrollijaks, kui täidetud on kolm kumulatiivset tingimust⁴⁶. Määratud juurdepääsu kontrollijate suhtes kehtib mitu kohustust ja keeldu, et tagada avatud digikeskkond, mis oleks õiglane ettevõtjate ja tarbijate suhtes ning avatud igakülgselt innovatsioonile. Uute eeskirjade tõhususe tagamiseks nähakse ette võimalus määrata digiturgude õigusaktis kehtestatud keeldude ja kohustuste mittejärgimise korral karistusi.

3.2. Ühinemis- ja konkurentsieeskirjade ja -suuniste ajakohastamine

3.2.1. Edusammud ühinemiste hindamise valdkonnas

2020. aastal alustas komisjon ELi ühinemiskontrolli valitud menetluslike ja kohtualluvusega seotud aspektide hindamise viimaseid etappe⁴⁷. 26. märtsil 2021 avaldati komisjoni talituste töödokument, milles antakse ülevaade hindamise peamistest järeldustest⁴⁸. Hindamistulemusi arvestades võttis komisjon vastu teatise, milles esitatakse suunised ühinemismääruse artiklis 22 sätestatud üleandmismehhanismi kohaldamise kohta liikmesriikidevahelise üleandmise puhul, ning algatas mõjuhindamise, milles käsitletakse poliitikavalikuid ühinemismenetluste veelgi sihipärasemaks muutmiseks ja lihtsustamiseks⁴⁹.

3.2.2. Vertikaalseid tarneahelaid ja horisontaalset koostööd käsitlevate eeskirjade läbivaatamine

2020. aasta septembris avaldatud komisjoni talituste töödokumendiga⁵⁰ viis komisjon lõpule vertikaalsete kokkulepete grupierandi määruse⁵¹ ja vertikaalsete suuniste⁵² hindamise. Hindamisel käsitleti seda, mil määral on praegune kord saavutanud oma eesmärgi kohaldada „safe harbour“-põhimõtet vertikaalsete kokkulepete suhtes, mis kokkuvõttes suurendavad tõhusust, loovad õiguskindluse ja vähendavad nõuete täitmisega seotud kulusid. Ühtlasi oli hindamise eesmärk teha kindlaks, kas nendel eeskirjadel tuleks lasta aeguda, neid praegusel kujul pikendada või need läbi vaadata.

⁴⁶ Mõned suured digiplatvormid tegutsevad digiturgudel juurdepääsu kontrollijatena. Digiturgude õigusaktiga kehtestatakse kriteeriumid, mille kohaselt on suure digiplatvormi puhul tegemist juurdepääsu kontrollijaga. Need kriteeriumid on täidetud juhul, kui ettevõtjal on i) tugev majanduslik positsioon ja märkimisväärne mõju siseturule ning ta tegutseb mitmes ELi riigis, ii) tugev positsioon vahendajana, st ta ühendab suure kasutajabaasi arvukate ettevõtjatega, ning iii) turul kinnistunud ja püsiv positsioon (või ta võib sellise positsiooni lähiajal saavutada).

⁴⁷ Hindamisel keskenduti neljale teemale: i) ELi ühinemiskontrolli võimalik täiendav lihtsustamine, ii) kohtualluvusega seotud künniste toimimine, iii) üleandmissüsteemi toimimine ja iv) ühinemiste hindamise menetlus- ja uurimisraamistiku konkreetsed tehnilised aspektid.

⁴⁸ Komisjoni talituste töödokument „ELi ühinemiskontrolli menetluslike ja kohtualluvusega seotud aspektide hindamine“ (SWD(2021) 66 final, 26. märts 2021). Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/IP_21_1384.

⁴⁹ Komisjoni 26. märtsi 2021. aasta teatis „Suunised ühinemismääruse artiklis 22 sätestatud üleandmismehhanismi kohaldamise kohta teatavat liiki koondumisasjade suhtes“ (C(2021) 1959 final).

⁵⁰ Komisjoni talituste töödokument „Vertikaalsete kokkulepete grupierandi määruse läbivaatamine“ (SWD(2020) 173 final, 8. september 2020).

⁵¹ Komisjoni 20. aprilli 2010. aasta määrus (EL) nr 330/2010 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 kohaldamise kohta teatavat liiki vertikaalsete kokkulepete ja kooskõlastatud tegevuse suhtes (ELT L 102, 23.4.2010, lk 1–7).

⁵² Suunised vertikaalsete piirangute kohta (ELT C 130, 19.5.2010, lk 1–46).

Hindamine näitas, et vertikaalsete kokkulepete grupierandi määrus ja vertikaalsed suunised on jätkuvalt kasulikud vahendid, mis aitavad ettevõtjatel end ise hinnata. Turud on aga arenenud ning hindamise käigus tehti kindlaks mitu küsimust, millega on vaja tegeleda. Komisjon algatas läbivaatamise, et kehtestada muudetud eeskirjad 31. maiks 2022, mil praegused eeskirjad aeguvad.

2020. aastal jätkas komisjon teadus- ja arenduskokkuleppeid käsitleva grupierandi määrase⁵³ ning spetsialiseerumiskokkuleppeid käsitleva grupierandi määrase⁵⁴ (üheskoos „horisontaalsed grupierandi määrsed“) hindamist. Komisjoni suunistes horisontaalsete koostöölepingute kohta antakse juhiseid horisontaalsete grupierandi määruste tõlgendamise ja ELi toimimise lepingu artikli 101 kohaldamise kohta muude horisontaalsete kokkulepete suhtes. Horisontaalsete grupierandi määruste kehtivusaeg lõpeb 31. detsembril 2022. Nende eeskirjade eesmärk on lihtsustada ettevõtjate majanduslikult soovitatavat koostööd, ilma et see avaldaks kahjulikku mõju konkurentsipoliitikale. Hindamise käigus kogutakse tõendeid nende toimimise kohta ja see võimaldab komisjonil otsustada, kas ta peaks laskma horisontaalsetel grupierandi määrustel ja suunistel aeguda, nende kehtivusaega pikendada või need läbi vaatama. 2021. aastal on kavas avaldada komisjoni talituste tödokument.

2020. aastal jätkas komisjon 2010. aastal vastu võetud mootorsõidukite grupierandi määrase hindamist⁵⁵. Hindamise eesmärk on koguda fakte ja tõendeid mootorsõidukite grupierandi määrase ja asjaomaste suuniste toimimise kohta, eelkõige kontrollides, mil määral on täidetud määrase eesmärgid. Mootorsõidukite grupierandi määrase kehtivusaeg lõpeb 2023. aasta mais ning määrase kohaselt peab komisjon esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule 2021. aastal hindamisaruande.

3.2.3. Turu mõistet käsitleva teatise hindamine

2020. aastal alustas komisjon ka turu mõistet käsitleva teatise⁵⁶ hindamist. Teatistes on antud suuniseid põhimõtete ja prima tava kohta seoses sellega, kuidas komisjon kohaldab asjaomase tooteturu ja geograafilise turu mõistet ELi konkurentsioiguse täitmise tagamisel. Hindamise eesmärk on teha kindlaks, kas teatis täidab jätkuvalt oma eesmärgi, võttes eeskätt arvesse hiljutisi turusuundumusi mitmesugustes sektorites, sealhulgas digiturgudel. Hindamise tulemused avaldatakse 2021. aastal.

3.2.4. Kollektiivläbirääkimised füüsilisest isikust ettevõtjatele

Digiplatvormid on mõjutanud seda, kuidas inimesed tööd teevad. Need pakuvad juurdepääsu tööle ja suuremat paindlikkust, ent võivad suurendada ka teatavate töötajate haavatavust. Digiplatvormide kaudu teenuste osutajad ei sobitu alati tööhõive traditsioonilistesse kategooriatesse ning alati ei ole selge, kas ELi konkurentsieeskirjad võivad takistada

⁵³ Komisjoni 14. detsembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1217/2010 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 kohaldamise kohta teatavat liiki teadus- ja arenduskokkuleppe liikide suhtes (ELT L 335, 18.12.2010, lk 36–42).

⁵⁴ Komisjoni 14. detsembri 2010. aasta määrus (EL) nr 1218/2010 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 kohaldamise kohta teatud spetsialiseerumiskokkulepete liikide suhtes (ELT L 335, 18.12.2010, lk 43–47).

⁵⁵ Komisjoni 27. mai 2010. aasta määrus (EL) nr 461/2010 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 101 lõike 3 kohaldamise kohta teatavat liiki vertikaalsete kokkulepete ja kooskõlastatud tegevuse suhtes mootorsõidukisektoris (ELT L 129, 28.5.2010, lk 52–57).

⁵⁶ Komisjoni teatis asjaomase turu mõiste kohta ühenduse konkurentsioiguses (EÜT C 372, 9.12.1997, lk 5).

kollektiivlääbirääkimisi inimeste jaoks, kes neid vajavad. 2020. aasta juunis algatas komisjon protsessi selle hindamiseks, kas ELi tasandil oleks vaja võtta meetmeid, pakkudes suuremat õiguskindlust seoses ELi konkurentsieeskirjade kohaldatavusega füüsilisest isikust ettevõtjate kollektiivlääbirääkimiste suhtes. Esialgne teabe kogumine viidi läbi osana digiteenuste õigusakti käsitlevatest konsultatsioonidest. Samaaegselt suhtles komisjon tihedalt sidusrühmade, sealhulgas platvormide ja tööturu osapooltega. 2021. aasta jaanuaris avaldas komisjon esialgse mõjuhinna, milles kirjeldati tulevaste meetmete esialgseid valikuvõimalusi⁵⁷.

3.2.5. Nõuete täitmise tagamine eraõiguse alusel – kahjunõuete direktiivi rakendamise aruanne ja teatis konfidentsiaalse teabe kaitse kohta liikmesriikide kohtutes

Kahjunõuete direktiivis⁵⁸ on sätestatud eeskirjad, mis on vajalikud selle tagamiseks, et kõik isikud, kes on kahju kannatanud selle tõttu, et ettevõtja või ettevõtjate ühendus on rikkunud konkurentsioigust, saaksid tõhusalt kasutada oma õigust nõuda liikmesriikide kohtutes, et see ettevõtja või ühendus nimetatud kahju täielikult hüvitaks. 2020. aasta detsembris esitas komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule **rakendusaruande**, nagu direktiivis on nõutud⁵⁹.

Aruandes antakse ülevaade sellest, kuidas on rakendatud teatavaid direktiivis sisalduvaid peamisi eeskirju, nagu õigus kahju täielikule hüvitamisele, tõendite avaldamine, rikkumisotsuste tõendusjõud, aegumistähtajad, ülemäärase ostuhinna edasisuunamine ja kahju hindamine. Alates direktiivi vastuvõtmisest 2014. aastal on kahju hüvitamise hagide arv liikmesriikide kohtutes märkimisväärselt suurenenud ja kahju hüvitamise hagi on ELis palju tavalisemaks muutunud. 2014. aasta alguses oli hagide kumulatiivne arv esimese otsuse kuupäeva järgi kokku ligikaudu 50 ja 2019. aastal oli see pärast järsku suurenemist 239. Neid 239 hagi menetleti kolmeteistkümnes liikmesriigis⁶⁰. Komisjon järeltas, et kahjunõuete direktiiv on tõenäoliselt suurendanud ELi konkurentsioiguse rikkumise ohvrite teadlikkust oma õigusest kantud kahju eest tulemuslikult hüvitist nõuda.

Peale selle võttis komisjon vastu **teatise konfidentsiaalse teabe kaitse kohta ELi konkurentsioiguse täitmise tagamisel liikmesriikide kohtutes** eraõiguse alusel algatatud menetlustes⁶¹. Teatises antakse suuniseid meetmete kohta, mida liikmesriikide kohtud võivad võtta konfidentsiaalse teabe kaitsmiseks menetluse jooksul ja pärast selle lõpetamist. Sellised meetmed on näiteks redigeerimine, usaldusisikute ringid, ekspertide kasutamine ja kohtuistungid.

⁵⁷ Esialgne mõjuhinna „Kollektiivlepingud füüsilisest isikust ettevõtjatele – ELi konkurentsieeskirjade kohaldamisala“, 6. jaanuar 2021. Vt https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12483-Kollektiivlepingud-fuusilisest-isikust-ettevotjatele-ELi-konkurentsieeskirjade-kohaldamisala_et.

⁵⁸ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. novembri 2014. aasta direktiiv 2014/104/EL teatavate eeskirjade kohta, millega reguleeritakse liikmesriikide õiguse kohaseid kahju hüvitamise hagisid liikmesriikide ja Euroopa Liidu konkurentsioiguse rikkumise korral (ELT L 349, 5.12.2014, lk 1–19).

⁵⁹ Kahjunõuete direktiivi artikkel 20.

⁶⁰ Austria, Belgia, Hispaania, Itaalia, Kreeka, Madalmaad, Poola, Prantsusmaa, Saksamaa, Soome, Taani ja Ungari ning Ühendkuningriik.

⁶¹ Komisjoni teatis „Teatis konfidentsiaalse teabe kaitse kohta ELi konkurentsioiguse täitmise tagamisel liikmesriikide kohtutes eraõiguse alusel algatatud menetlustes“ (ELT C 242, 22.7.2020, lk 1–17).

3.3. Riigiabi eeskirjade läbivaatamine

3.3.1. Lõpule viidi riigiabi eeskirjade toimivuskontroll

2020. aastal viis komisjon lõpule riigiabi eeskirjade ajakohastamise paketi osana vastu võetud riigiabi eeskirjade [toimivuskontrolli](#),⁶² mida alustati 2019. aastal. Toimivuskontroll hõlmas ka [raudtee-ettevõtjatele antava riigiabi suuniseid](#)⁶³ ja [lühiajalise ekspordikrediidikindlustuse teatist](#)⁶⁴. Komisjon uuris, kas eeskirjad täidavad jätkuvalt oma eesmärki, võttes arvesse ka Euroopa rohelist kokkulepet,⁶⁵ uut tööstusstrateegiat⁶⁶ ja komisjoni digistrateegiat⁶⁷.

Toimivuskontrolli tulemused avaldati 2020. aasta oktoobris. Komisjon järeldas, et hinnatud eeskirjad täitsid suurel määral oma eesmärki. Teatavad sätted on aga vaja läbi vaadata, muu hulgas tuleb neid selgitada, täiendavalt kooskõlastada ja lihtsustada ning kohandada, et kajastada hiljutisi seadusandlikke muudatusi, praegusi prioriteete, muutusi turgudel ja tehnoloogia arengut. Et eeskirjade muutmiseks jääks piisavalt aega, pikendas⁶⁸ komisjon

⁶² Toimivuskontroll käsitles järgmisi riigiabi eeskirjade ajakohastamise raames vastu võetud eeskirju: üldine grupierandi määrus (komisjoni 17. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks, ELT L 187, 26.6.2014, lk 1–78); vähese tähtsusega abi määrus (komisjoni 18. detsembri 2013. aasta määrus (EL) nr 1407/2013, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes, ELT L 352, 24.12.2013, lk 1–8); regionaalabi suunised (regionaalabi suunised aastateks 2014–2020, ELT C 209, 23.7.2013, lk 1–45); teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistik (komisjoni teatis „Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistik“, ELT C 198, 27.6.2014, lk 1–29); üleeuroopalist huvi pakkuvaid tähtsaid projekte käsitlev teatis (komisjoni teatis „Kriteeriumid, mis võimaldavad analüüsida üleeuroopalise tähtsusega projektide elluviimise toetamiseks antava riigiabi kokkusobivust siseturuga“, ELT C 188, 20.6.2014, lk 4–12); riskifinantseerimisinvesteeringute edendamiseks antava riigiabi suunised (komisjoni teatis „Suunised riskifinantseerimisinvesteeringute edendamiseks antava riigiabi kohta“, ELT C 19, 22.1.2014, lk 4–34); lennujaamadele ja -ettevõtjatele antava riigiabi suunised (komisjoni teatis „Suunised lennujaamadele ja -ettevõtjatele antava riigiabi kohta“, ELT C 99, 4.4.2014, lk 3–34); keskkonna- ja energiaalase riigiabi suunised (komisjoni teatis „Keskkonna- ja energiaalase riigiabi suunised aastateks 2014–2020“, ELT C 200, 28.6.2014, lk 1–55); raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi suunised (komisjoni teatis „Suunised raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta“, ELT C 249, 31.7.2014, lk 1–28). Lisaks hõlmas see ka 2008. aasta suuniseid raudtee-ettevõtjatele antava riigiabi kohta ja 2012. aasta lühiajalise ekspordikrediidikindlustuse teatist. Neid eeskirju ei vaadatud läbi riigiabi eeskirjade ajakohastamise raames, vaid nende hindamine oli asjakohane ELi õiguses ja komisjoni praktikas toimunud muutuste tõttu.

⁶³ Komisjoni teatis „Ühenduse suunised raudtee-ettevõtjatele antava riigiabi kohta“ (ELT C 184, 22.7.2008, lk 13–31).

⁶⁴ Komisjoni teatis liikmesriikidele Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta lühiajalise ekspordikrediidikindlustuse suhtes (ELT C 392, 19.12.2012, lk 1–7).

⁶⁵ Komisjoni 11. detsembri 2019. aasta teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa roheline kokkulepe“ (COM(2019) 640 final).

⁶⁶ Komisjoni 10. märtsi 2020. aasta teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa uus tööstusstrateegia“ (COM(2020) 102 final).

⁶⁷ Komisjoni 19. veebruari 2020. aasta teatis „Euroopa digituleviku kujundamine“.

⁶⁸ Komisjoni teatis, mis käsitleb regionaalabi suuniste (2014–2020), riskifinantseerimisinvesteeringute edendamiseks antavat riigiabi käsitlevate suuniste, keskkonna- ja energiaalase riigiabi suuniste (2014–2020), raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antavat riigiabi käsitlevate suuniste, üleeuroopalise tähtsusega projektide elluviimise toetamiseks antava riigiabi kokkusobivust siseturuga analüüsida võimaldavaid kriteeriume käsitleva teatise, komisjoni teatise „Raamistik teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi kohta“ ning dokumendi „Komisjoni teatis liikmesriikidele Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta lühiajalise ekspordikrediidikindlustuse suhtes“ pikendamist ja muutmist (ELT C 224, 8.7.2020, lk 2–4).

kõnealuste riigiabi eeskirjade kehtivusaega 31. detsembrini 2021⁶⁹. Vastasel korral oleks nende eeskirjade kehtivusaeg lõppenud 2020. aasta lõpus.

3.3.2. Euroopa rohelist kokkulepet toetavate riigiabi eeskirjade läbivaatamine

Riigiabi eeskirjad on rohepöörde tähtis osa. Kooskõlas komisjoni teatisega Euroopa rohelse kokkuleppe kohta ja toimivuskontrolli põhimõtetega on praegu pooleli Euroopa rohelse kokkuleppe seisukohast oluliste riigiabi suuniste sihtotstarbeline läbivaatamine, mis viiakse lõpule 2021. aasta lõpuks. Need hõlmavad [regionaalabi suuniseid](#),⁷⁰ [üleeuroopalist huvi pakkuvaid tähtsaid projekte käsitlevat teatist](#),⁷¹ [teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistikku](#),⁷² [riskifinantseerimisinvesteeringute edendamiseks antava riigiabi suuniseid, keskkonna- ja energiaalase riigiabi suuniseid](#)⁷³ ning [üldise grupierandi määruse](#)⁷⁴ asjakohaseid sätteid. 2020. aastal võeti vastu läbivaadatud HKSi suunised⁷⁵.

Muudetud HKSi suunised jõustusid HKSi uue kauplemisperioodi alguses 1. jaanuaril 2021. HKSi suunised annavad liikmesriikidele võimaluse hüvitada riskisektorite ettevõtjatele osa heitkogustega kauplemise süsteemi CO₂-hinnasignaali põhjustatud kõrgemast elektri hinnast (nn „heitkogustega seotud kaudsed kulud“).

2020. aasta novembris palus komisjon sidusrühmadel esitada märkusi⁷⁶ [keskkonna- ja energiaalase riigiabi suuniste](#) teatavate aspektide kohta, võttes arvesse kavandatavat suuniste läbivaatamist. Suuniseid, mille kehtivusaega pikendati 31. detsembrini 2021, hinnati toimivuskontrolli raames. Hindamine näitas, et suunised on aidanud kaasa riigi ressursside tõhusamale ja konkurentsi vähem moonutavale kasutamisele, et parandada keskkonnakaitset ja täita energialiidu eesmärgi. Neid tuleb aga kohandada, et võtta arvesse uut tehnoloogiat ja uusi toetusliike, samuti hiljutisi keskkonna- ja energiaalaseid õigusakte ja poliitikat.

2020. aastal viis komisjon toimivuskontrolli raames lõpule [üleeuroopalist huvi pakkuvaid tähtsaid projekte käsitleva 2014. aasta teatise](#)⁷⁷ hindamise. Tulemused näitasid, et üleeuroopalist huvi pakkuvaid tähtsaid projekte käsitlevad eeskirjad täidavad üldiselt oma

⁶⁹ Järgmiste riigiabi eeskirjade kehtivusaega pikendati 31. detsembrini 2023: üldine grupierandi määrus, vähese tähtsusega riigiabi määrus ning raskustes olevate mittefinantsettevõtjate päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi suunised. Vt ka komisjoni 2. juuli 2020. aasta määrus (EL) 2020/972, millega muudetakse määrust (EL) nr 1407/2013 seoses selle kohaldamisaja pikendamisega ning määrust (EL) nr 651/2014 seoses selle kohaldamisaja pikendamisega ja asjakohaste kohandustega (ELT L 215, 7.7.2020, lk 3–7).

⁷⁰ Regionaalabi suunised aastateks 2014–2020, mis jõustusid 1. juulil 2014 (ELT C 209, 23.7.2013, lk 1).

⁷¹ Komisjoni teatis „Kriteeriumid, mis võimaldavad analüüsida üleeuroopalise tähtsusega projektide elluviimise toetamiseks antava riigiabi kokkusobivust siseturuga“ (ELT C 188, 20.6.2014, lk 4–12).

⁷² Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistik (ELT C 198, 27.6.2014, lk 1).

⁷³ Komisjoni teatis „Keskkonna- ja energiaalase riigiabi suunised aastateks 2014–2020“ (ELT C 200, 28.6.2014, lk 1–55).

⁷⁴ Komisjoni 17. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 651/2014 ELi aluslepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks.

⁷⁵ Komisjoni 21. septembri 2020. aasta teatis „Suunised, mis käsitlevad teatavaid riigiabimeetmeid kasvuhoonegaaside saastekvootidega kauplemise süsteemis pärast 2021. aastat (SEC(2020) 320 final, SWD(2020) 190 final, SWD(2020) 191 final, SWD(2020) 192 final, SWD(2020) 193 final, SWD(2020) 194 final, SWD(2020) 195 final).

⁷⁶ Komisjoni 12. novembri 2020. aasta avaldus, milles kutsutakse üles esitama märkusi keskkonna- ja energiaalaste riigiabi suuniste läbivaatamise kohta.

⁷⁷ Komisjoni teatis „Kriteeriumid, mis võimaldavad analüüsida üleeuroopalise tähtsusega projektide elluviimise toetamiseks antava riigiabi kokkusobivust siseturuga“ (ELT C 188, 20.6.2014, lk 4–12).

eesmärki, kuid selliste projektidega seotud juhtumite (mikroelektroonika ja akude kohta) raames saadud kogemusi arvesse võttes ning selle tagamiseks, et üleeuroopalist huvi pakkuvaid tähtsaid projekte käsitlevad eeskirjad toetaksid igakülselt komisjoni prioriteete, eelkõige Euroopa rohelist kokkulepet ja digistrateegiat, ja hõlbustaksid VKEdes osalemist, oleks vaja teha teatavaid sihtotstarbelisi muudatusi. 2021. aasta veebruaris alustati konsultatsioone üleeuroopalist huvi pakkuvaid tähtsaid projekte käsitleva läbivaadatud teatise kohta.

3.3.3. Sidusrühmadega konsulteerimine lairibaiühendust käsitlevate riigiabi suuniste üle

2020. aasta septembris käivitas komisjon avaliku konsultatsiooni, kutsudes liikmesriike ja teisi sidusrühmi esitama oma seisukohti ja märkusi kehtivate ELi riigiabi eeskirjade kohta, mis käsitlevad avaliku sektori toetust lairibavõrkude kasutuselevõtuks⁷⁸. [Lairibavõrke käsitlevad 2013. aasta riigiabi suunised](#) võimaldavad liikmesriikidel anda teatavatel tingimustel toetust lairibavõrkude kasutuselevõtmiseks⁷⁹. Avalik konsultatsioon on osa üldisest hindamisest, mille eesmärk on teha kindlaks, kas suunised täidavad jätkuvalt oma eesmärki või oleks neid vaja hiljutist tehnoloogilist ja turuarengut arvesse võttes ajakohastada.

3.3.4. Üldist majandushuvi pakkuvate teenuste paketi hindamine

2020. aastal jätkas komisjon 2012. aastal vastu võetud [üldist majandushuvi pakkuvate teenuste](#) paketi hindamist. 2019. aastal algatatud hindamine hõlmab üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitlevat teatist, üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitlevat otsust, üldist majandushuvi pakkuvate teenuste raamistikku ja üldist majandushuvi pakkuvate vähese tähtsusega teenuste määrust,⁸⁰ kuivõrd neid kohaldatakse tervishoiu- ja sotsiaalteenuste suhtes (välja arvatud üldist majandushuvi pakkuvate vähese tähtsusega teenuste määruse hindamine, sest määrus hõlmab rohkem sektoreid). Paketi üldeesmärk on aidata liikmesriikidel rahastada kodanike ja kogu ühiskonna jaoks olulisi üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid, säilitades samas riigiabi kontrollimise peamised aspektid. Hindamise eesmärk on kontrollida, kas tervishoiu- ja sotsiaalteenuste suhtes kohaldatavaid üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid käsitlevad eeskirjad on jätkuvalt asjakohased ja pakuvad jätkuvalt ELi lisaväärtust. Hindamise tulemused avaldatakse 2021. aastal.

3.3.5. Põllumajandust ja kalandust käsitlevate riigiabi eeskirjade läbivaatamine

2020. aastal jätkas komisjon põllumajandust ja kalandust käsitlevate riigiabi eeskirjade läbivaatamist. Läbivaatamine hõlmab põllumajanduse grupierandi määrust,⁸¹ suuniseid

⁷⁸ Avalik konsultatsioon „Lairibataristu kasutuselevõtmisega seotud riigiabi eeskirjade hindamine“. Vt https://ec.europa.eu/competition/consultations/2020_broadband/index_et.html.

⁷⁹ Komisjoni teatis „ELi suunised riigiabieeskirjade kohaldamiseks seoses lairibavõrkude kiire kasutuselevõtuga“ (ELT C 25, 26.1.2013, lk 1–25).

⁸⁰ Üldist majandushuvi pakkuvaid tervishoiu- ja sotsiaalteenuseid käsitlevate riigiabi eeskirjade ning üldist majandushuvi pakkuvate vähese tähtsusega teenuste määruse hindamine. Vt https://ec.europa.eu/competition/state_aid/legislation/evaluation_sgei_en.html.

⁸¹ Komisjoni 25. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 702/2014 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta, millega teatavat liiki abi põllumajandus- ja metsandussektoris ja maapiirkondades tunnistatakse siseturuga kokkusobivaks (ELT L 193, 1.7.2014, lk 1).

riigiabi kohta põllumajandus- ja metsandussektoris ning maapiirkondades,⁸² kalandussektori grupierandi määrust,⁸³ kalandus- ja vesiviljelussektoris vähese tähtsusega abi käsitlevat määrust⁸⁴ ning kalandus- ja vesiviljelussektoris antavat riigiabi käsitlevaid suuniseid⁸⁵. Neid vahendeid pikendati 2020. aastal; praegu lõpeb nende kehtivusaeg 2022. aasta lõpus ja nende hindamine on pooleli. Hindamine peaks 2021. aastal lõppema ja kooskõlas parema õigusloome nõuetega koostatakse seejärel mõjuhinnangud. Komisjon viib läbivaatamise läbi eesmärgiga kehtestada põllumajandus- ja kalandussektoris uued riigiabi eeskirjade kogumid, mille kohaldamine peaks algama 2023. aastal.

4. ELi konkurentsipoliitika panus digipöördesse ja ühtse turu tugevdamisse

Oma üldeesmärgis „Digiajastule vastav Euroopa“ nimetas president von der Leyen digivaldkonda ühena komisjoni ametiaja olulisimatest prioriteetidest. Konkurentsiturgudel peavad ettevõtjad edu saavutamiseks olema innovaatilised ja muutuma tõhusamaks. Eelkõige kehtib see innovatsioonipõhiste ja kiiresti arenevate digiturgude puhul. ELi konkurentsieeskirjade täitmise tulemuslik tagamine ja regulatiivsed reformid on ELi majanduse digipöördes äärmiselt tähtsad, toetades vastupidavat taastumist ELis. ELi konkurentsieeskirjade täitmise tagamise kaudu jätkab komisjon ühtse turu allesjäänud tõkete kõrvaldamist.

4.1. Konkurentsieeskirjade täitmise tagamine toetas digipööret ja ühtse turu tugevdamist

Süsteemikiipide (*Systems-on-chips* – SoCs) turul kehtestas komisjon ajutised meetmed maailma suurima telerite digimuundurites ja modemites kasutatavate kiibistike tarnija Broadcomi suhtes,⁸⁶ sest viimane oli komisjoni esialgse arvamuse kohaselt kuritarvitanud oma turgu valitsevat seisundit i) telerite digimuundurite, ii) kiudoptiliste modemite ja iii) xDSL-modemite süsteemikiipide turul, sõlmides telerite digimuundurite ja modemite tootjatega kokkuleppeid, mis sisaldasid ainuõiguse andmist käsitlevaid sätteid. 2020. aasta oktoobris otsustas komisjon muuta mitu Broadcomi väljapakutud kohustust õiguslikult siduvaks⁸⁷. Broadcom kohustus peatama kehtivad ainuõigust või peaaegu ainuõigust tagavad korraldused ning originaalseadmete tootjatega sõlmitud kokkulepetes sisalduvad telerite digimuundurite ja internetimodemite süsteemikiipe käsitlevad võimendavad sätteid. Broadcom nõustus sarnaseid kokkuleppeid tulevikus mitte sõlmima.

⁸² Komisjoni teatis „Euroopa Liidu suunised riigiabi kohta põllumajandus- ja metsandussektoris ning maapiirkondades aastateks 2014–2020“ (ELT C 204, 1.7.2014, lk 1).

⁸³ Komisjoni 16. detsembri 2014. aasta määrus (EL) nr 1388/2014, millega tunnistatakse teatavat liiki abi kalandus- ja vesiviljelustoodete tootmise, töötlemise ja turustamisega tegelevatele ettevõtjatele Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamisel siseturuga kokkusobivaks (ELT L 369, 24.12.2014, lk 37).

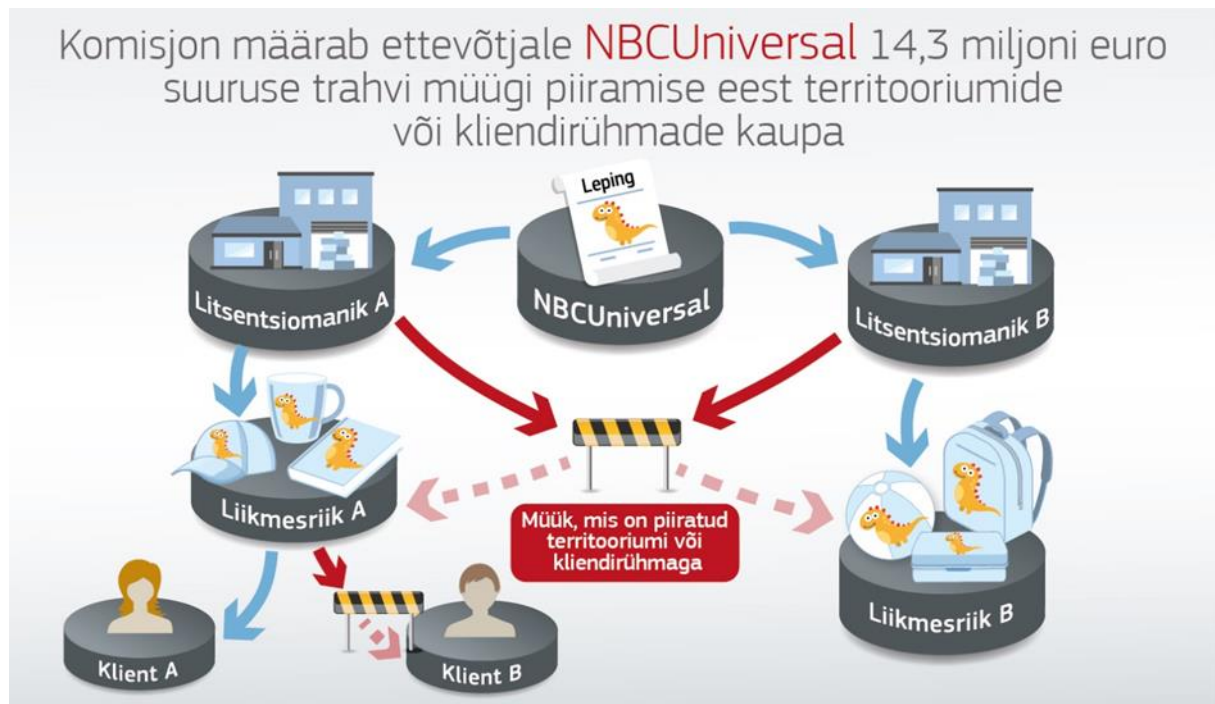
⁸⁴ Komisjoni 27. juuni 2014. aasta määrus (EL) nr 717/2014, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamist vähese tähtsusega abi suhtes kalandus- ja vesiviljelussektoris (ELT L 190, 28.6.2014, lk 45).

⁸⁵ Komisjoni teatis „Kalandus- ja vesiviljelussektoris antava riigiabi kontrollimise suunised“ (ELT C 217, 2.7.2015, lk 1).

⁸⁶ Juhtum AT.40608. Broadcom, komisjoni 16. oktoobri 2019. aasta otsus. Vt https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/40608/40608_2791_11.pdf.

⁸⁷ Juhtum AT.40608. Broadcom – kohustused määruse (EÜ) nr 1/2003 artikli 9 alusel, 7. oktoober 2020. Vt https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/40608/40608_2794_3.pdf.

2020. aasta jaanuaris lõpetas komisjon litsentsitud kauba müüki käsitleva lõpliku uurimise. Komisjon määras ELi konkurentsieeskirjade rikkumise eest 14,3 miljoni euro suuruse trahvi mitmele Comcast Corporationisse kuulvale ettevõtjale, sealhulgas NBCUniversalile⁸⁸. NBCUniversal lisas filmidel põhinevate kaupade litsentsilepingutesse klauslid, millega keelati litsentsiomanikel elektrooniline müük, müük väljaspool kindlaksmääratud territooriume või müük muudele kui kindlaksmääratud klientidele. Nende klauslitega jaotati ühtne turg osadeks, kahjustades tarbijaid.

2020. aasta veebruaris määrati hotellimajutuse teenuste sektoris Hispaania hotellikontsernile Meliá 6,7 miljoni euro suurune trahv, sest ta lisas reisikorraldajatega sõlmitud lepingutesse klauslid, mille kohaselt kehtisid lepingud üksnes kindlaksmääratud riikide elanikest tarbijate broneeringute puhul⁸⁹. Komisjon leidis, et sellega jaotati ühtne turg osadeks, piirates reisikorraldajate vabadust müüa hotellibroneeringuid vabalt kõikides EMP riikides ja vastata otsestele taotlustele tarbijatelt, kes elavad väljaspool kindlaksmääratud riike.

2020. aastal tegi komisjon edusamme pooleliolevate juhtumite uurimisel ja käivitas mitu olulist konkurentsieeskirjadega seotud uurimist digivaldkonnas.

2020. aasta novembris avaldas komisjon Amazonile vastuväite, tehes esialgse järelduse, et Amazon oli ELi konkurentsieeskirju rikkudes kuritarvitanud oma turgu valitsevat seisundit⁹⁰. Amazon tegutseb oma kauplemiskohal jaemüüjana ja võimaldab samal ajal kolmandatel

⁸⁸ Juhtum AT.40433. Filmidel põhinev kaup, komisjoni 30. jaanuari 2020. aasta otsus. Vt https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/40433/40433_734_3.pdf.

⁸⁹ Juhtum AT.40528. Meliá (puhkuste hinnakujundus), komisjoni 21. veebruari 2020. aasta otsus. Vt https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/40528/40528_418_3.pdf.

⁹⁰ „Konkurentsieeskirjad: komisjon saadab Amazonile vastuväite sõltumatute müüjate mitteavalike andmete kasutamise eest ja algatab tema e-kaubandustavade teise uurimise“, komisjoni 10. novembri 2020. aasta pressiteade. Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_2077.

isikutel müüa sama platvormi kaudu. Amazonil on juurdepääs nende kolmandatest isikutest müüjate olulistele mitteavalikele andmetele. Amazon kasutab kõnealuseid andmeid oma jaemüügialase tegevuse algoritmides ja Amazoni enda jaepakkumiste kujundamiseks, mis kahjustab teisi kauplemiskohas tegutsevaid müüjaid. Komisjoni esialgse arvamuse kohaselt võimaldab see Amazonil võimendada oma valitsevat seisundit kauplemiskohateenuste osutamise turul Prantsusmaal ja Saksamaal.

2020. aasta novembris algatas komisjon seoses Amazoni äritavadega ka teise ametliku konkurentsieskirjadega seotud uurimise⁹¹. Uurimine on seotud Amazoni oma toodete võimaliku eelistamisega ja diskrimineeriva käitumisega tema juhitud kauplemiskohas. Komisjon kahtlustab, et Amazon võib eelistada oma kauplemiskohas enda jaepakkumisi ning selliste müüjate pakkumisi, kes kasutavad Amazoni logistika- ja tarneteenuseid (tellimuste täitmine Amazoni müüjate poolt). Eelkõige uuris komisjon kriteeriume, mille Amazon kehtestab oma kauplemiskohas nn ostukasti võitja valimiseks. Samuti uurib komisjon valikukriteeriume, mis võimaldab müüjatel pakkuda tooteid klientidele, kes kasutavad ettevõtja lojaalsusprogrammi Amazon Prime. Nende kriteeriumide tulemusel võidakse sooduskohelda Amazoni jaemüügitegevust või müüjaid, kes kasutavad Amazoni pakutavat tellimuste täitmise teenust. Et müüjad saaksid Amazoni kauplemiskohas oma tooteid müüa, on nende jaoks äärmiselt tähtis võita ostukast ja jõuda Amazon Prime'i klientideni.

2020. aasta juunis avas komisjon neli ametlikku uurimist ettevõtja Apple suhtes. Komisjon uurib, kas Apple'i tingimused ja muud meetmed seoses Apple Pay lisamisega iPhone'ide ja iPadide kauplemisrakendustesse ja veebisaitidele rikuvad ELi konkurentsieskirju. Ühtlasi uurib komisjon Apple'i juurdepääsupiiranguid iPhone'ide lähiväljaside (Near Field Communication – NFC) (viipemaksed) funktsioonile kauplustes maksete tegemiseks ja väidetavaid keeldumisi võimaldada juurdepääs Apple Pay'le⁹².

Peale selle kontrollitakse kahe uurimise raames Spotify ja e-raamatute/audioraamatute tarnija eraldi kaebusi App Store'i eeskirjade mõju kohta konkurentsile muusika voogedastuse ja e-raamatute/audioraamatute valdkonnas. Nende uurimiste käigus kontrollib komisjon, kas rakenduste arendajatele suunatud Apple'i eeskirjad rakenduste levitamise kohta App Store'i kaudu rikuvad ELi konkurentsieskirju⁹³. Uurimised käsitlevad eelkõige Apple'i enda omandis olevate rakendusesiseste ostude süsteemi kohustuslikku kasutamist (mille puhul Apple nõuab rakenduste arendajatelt 30 % komisjonitasu liikmemaksudelt) ning arendajatele seatud piiranguid seoses iPhone'i ja iPadi kasutajate teavitamisega odavamatest alternatiivsetest rakendusevälistest ostuvõimalustest. Samuti võidakse kõnealuse käitumisega mitte võimaldada konkureerivate rakenduste arendajatele kui vahendajatele juurdepääsu olulistele kliendiandmetele, samal ajal kui Apple võib saada väärtuslikke andmeid oma konkurentide tegevuse ja pakkumiste kohta.

Et saada põhjalikum ülevaade konkurentsiküsimustest, turudünaamikast ja äritegevusega seotud probleemidest tarbijale suunatud asjade interneti sektoris, algatas komisjon 2020. aasta

⁹¹ Juhtum AT.40703. Amazon – ostukast, komisjoni 10. novembri 2020. aasta otsus. Vt https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/40703/40703_67_4.pdf.

⁹² „Konkurentsieskirjad: komisjon alustab Apple'i tegevuse uurimist seoses Apple Pay'ga“, komisjoni 16. juuni 2020. aasta pressiteade. Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_20_1075.

⁹³ „Konkurentsieskirjad: komisjon alustab Apple'i App Store'i eeskirjade uurimist“, komisjoni 16. juuni 2020. aasta pressiteade. Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_20_1073.

juulis asjade interneti sektoriuuringu⁹⁴. Komisjon uurib käitumist, mis võib piirata või moonutada konkurentsi ning mille puhul oleks õigustatud varajane sekkumine. Lõplik aruanne esitatakse 2022. aastal.

2020. aasta juulis määras komisjon kolmele energiatarnijale (Orbia, Clariant ja Celanese) kokku 260 miljoni euro suuruse trahvi kokkumängu eest etüleenini ostmiseks võimalikult madala hinnaga, mis kahjustas etüleenimüüjaid⁹⁵. Etüleen on tuleohtlik kemikaal, mida peamiselt kasutatakse praegu kõige enam kasutatava plasti polüetüleenini valmistamiseks. Kõik ettevõtjad tunnistasid oma osalemist, aitasid kaasa komisjoni uurimisele ja nõustusid kokkuleppemenetlusega. Neljandale kartellis osalejale Westlake'ile trahvi ei määratud, sest see ettevõtja teavitas komisjoni kartellist.

2020. aasta septembris viis komisjon lõpule veel kaks uurimist kartellide kohta autoosade sektoris⁹⁶. Komisjon määras tootjatele Brose ja Kiekert kokku 18 miljoni euro suuruse trahvi. Magna ja Brose osalesid kahepoolses kartellis seoses uksemoodulite ja aknaregulaatorite⁹⁷ ning Magna ja Kiekerti kokkumäng oli seotud sulgurite ja sulgurivastustega. Mõlema kartelli puhul fikseerisid ettevõtjad hinnad ja vahetasid tundlikku äriteavet. Magnale trahvi ei määratud, sest see ettevõtja teavitas komisjoni mõlemast kartellist.

Teva-Cephaloni turuletuleku edasilükkamise hüvitamise kokkulepe

2020. aasta novembris määras komisjon farmaatsiaettevõtjatele Teva ja Cephalon 60,5 miljoni euro suuruse trahvi⁹⁸ kokkuleppe eest lükata mitme aasta võrra edasi Cephaloni unehäireravimi modafiniili odavama geneerilise versiooni turuletoomist, kuni Cephaloni peamised patendid on aegunud. Kokkulepe sõlmiti ammu enne seda, kui Teva omandas Cephaloni. Kokkuleppega rikuti ELi konkurentsieeskirju ning see tekitas ELi patsientidele ja tervishoiusüsteemidele suurt kahju, hoides modafiniili hinnad kunstlikult kõrged.

Otsus käsitleb patendivaidlustega seotud kokkulepet, mille kohaselt Cephalon mõjutas Tevat mitte tulema turule modafiniili geneerilise versiooniga vastutasuna Tevale kasulike äritehingute paketi ja teatavate sularahamaksete eest. Teval olid modafiniili tootmisprotsessile olemas patendid ja ta oli valmis sisenema modafiniiliturule oma geneerilise versiooniga, mida ta oli juba hakanud Ühendkuningriigis müüma. Seejärel leppis ta Cephaloniga kokku, et kõrvaldab toote turult ega vaidlusta Cephaloni patente. Komisjoni uurimise käigus leiti, et mitme aasta jooksul olid kõnealuse turuletuleku edasilükkamise hüvitamise kokkuleppe eesmärk ja mõju olnud kõrvaldada Teva kui konkurent ja võimaldada Cephalonil jätkata kõrgete hindade küsimist kaua aega pärast seda, kui tema peamised modafiniili patendid olid aegunud.

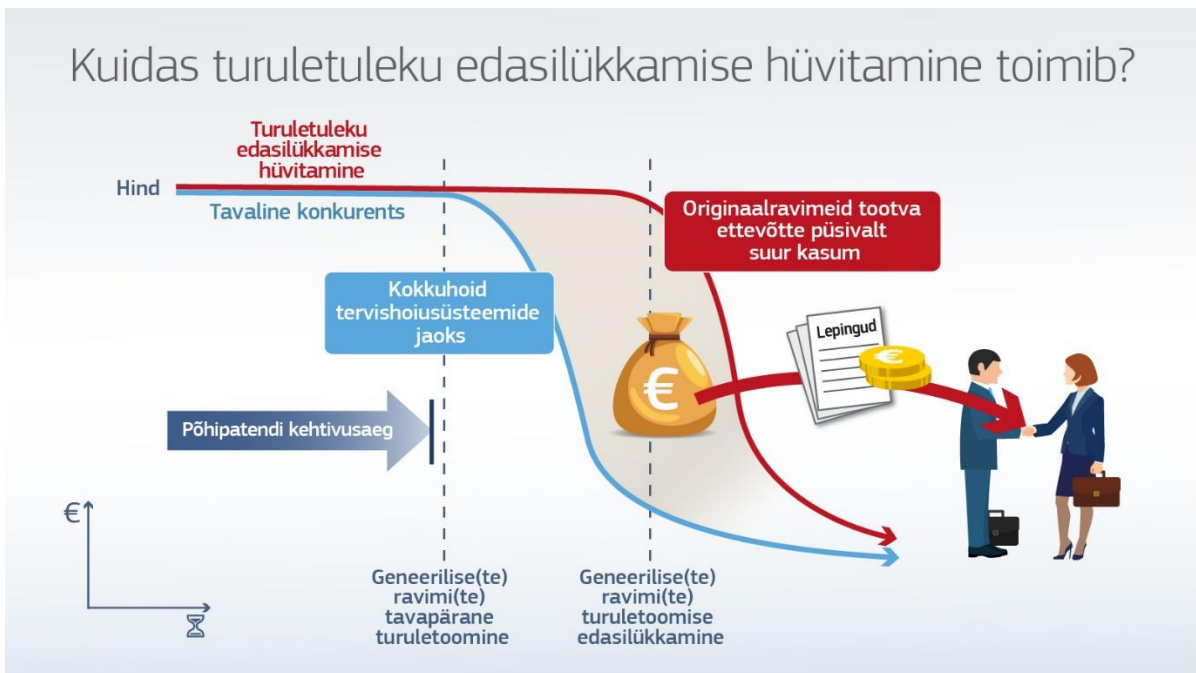
⁹⁴ Komisjoni 16. juuli 2020. aasta otsus, millega algatatakse tarbijale suunatud asjade internetiga seotud toodete ja teenuste sektori uurimine kooskõlas nõukogu määruse (EÜ) nr 1/2003 artikliga 17 (COM(2020) 4754 final). Vt https://ec.europa.eu/competition/antitrust/IoT_decision_initiating_inquiry_en.pdf.

⁹⁵ Juhtum AT.40410. Etüleen, komisjoni 14. juuli 2020. aasta otsus. Vt https://ec.europa.eu/competition/antitrust/cases/dec_docs/40410/40410_1654_6.pdf.

⁹⁶ Viimastel aastatel on komisjon määranud kartellitegevuse eest trahvid autolaagrite, autode juhtmeköidiste, autoistmetes kasutatava elastse vahu, sõidu- ja veoautode eelsoojendite, generaatorite ja käivitite, kliimaseadmete ja mootori jahutussüsteemide, tulesüsteemide, sõitja turvasüsteemide, süüteküünalde, pidurisüsteemide, turvavööde, turvapatjade ja roolide tarnijatele.

⁹⁷ Juhtum AT.40299. Sulgurüsteemid, komisjoni 29. septembri 2020. aasta otsus (avalik versioon ei ole veel kättesaadav).

⁹⁸ Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_20_2220.

4.2. Ühinemiskontroll toetas digipööret ja tugevdas ühtset turgu

2020. aasta mais tühistas Üldkohus komisjoni 2016. aasta otsuse, millega keelati Hutchinson 3G ja Telefonica UK ühinemine⁹⁹. Komisjon oli leidnud, et nelja ettevõtja ühinemine kolmeks ettevõtjaks oleks toonud Ühendkuningriigi mobiiltelefoniteenuste turul kaasa hinnatõusu ja piiranud tarbijate valikuid. Üldkohus kinnitas, et komisjon võib keelata koondumised, mis ei tekita ega tugevda turgu valitsevat seisundit, kuid ainult sel juhul, kui ühinemine võib mõjutada konkurentsi ulatuses, mis on võrreldav turgu valitseva seisundi mõjuga. Üldkohus leidis, et komisjon ei olnud tõestanud, et koondumine kõrvaldaks olulise konkurentsisurve, nõrgendades seetõttu märkimisväärselt tõhusat konkurentsi. Komisjon on kohtuotsuse Euroopa Kohtusse edasi kaevanud.

2020. aasta novembris kiitis komisjon teatavate kohustuste võtmise tingimusel heaks ettevõtja Covage kavandatud omandamise ettevõtja SFR FTTH poolt, mida ühiselt kontrollivad Altice, Allianz ja Omers¹⁰⁰. SFR FTTH ja Covage on suured kiudoptiliste võrkude operaatorid Prantsusmaal. Covage müüb hulgitasandil juurdepääsu kiudoptilistele võrkudele ning Altice tegutseb nii hulgi- kui ka jaetasandil. Komisjon leidis, et tehing oleks loonud ühinenud ettevõtjatele FTTO (kiudoptilise kaabli ühendus kontorisse) teenuste hulgimüügiturul väga tugeva seisundi. Selle tulemusel oleks muudele jaemüüjatele jäänud vähem alternatiivseid tarnijaid. Kuna Covage oleks vertikaalselt integreeritud SFRi jaemüügitgevusse, oleks ühinenud üksusel nii võimekus kui ka stiimul takistada jaemüügiturul tegutsevate konkurentide juurdepääsu Covage'i kiudoptilise võrgu teenustele hulgimüügitasandil. SFR

⁹⁹ Kohtuotsus, Üldkohus, 28. mai 2020, CK Telecoms UK Investments Ltd vs. Euroopa Komisjon, T-399/16. Vt <https://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?oqp=&for=&mat=or&lgrc=en&jge=&td=%3BALL&jur=C%2CT%2CF&num=T-399%252F16&page=1&dates=&pcs=Oor&lg=&pro=&nat=or&cit=none%252CC%252CCJ%252CR%252C2008E%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252Ctrue%252Cfalse%252Cfalse&language=et&avg=&cid=3122033>.

¹⁰⁰ Juhtum M.9728. Altice/Omers/Allianz/Covage, komisjoni 27. novembri 2020. aasta otsus. Vt https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_9728.

tegi ettepaneku võõrandada 95 % Covage'i FTTO-alasest tegevusest ja sõlmida üleminekuperioodiks teenusleping, mis võimaldaks võõrandatud ettevõtjatel saada täielikult sõltumatuks.

2020. aasta detsembris kiitis komisjon tingimuslikult heaks Fitbiti omandamise Google'i poolt¹⁰¹. Fitbit arendab, toodab ja turustab nutikellasid ja aktiivsusmonitore. Komisjonile tekitas muret asjaolu, et Google võib kasutada Fitbiti andmebaase, et suurendada oma niigi tohututes kogustes andmeid reklaamide isikupärastamiseks. Google saaks piirata konkurentide juurdepääsu Fitbiti veebi rakendusliidesele (API) ja panna konkureerivad randmeseadmete tootjad ebasoodsamasse olukorda, halvendades nende koostalitlusvõimet Androidi nutitelefonidega. Loa saamiseks kohustus Google mitte kasutama Fitbiti andmeid Google'i reklaamide jaoks ja hoidma kõnealuseid andmeid eraldi andmesilodes. Samuti kohustus Google tagama asjaomastele kolmandate isikute tarkvararakendustele ka edaspidi Fitbiti veebi rakendusliidese kaudu tasuta juurdepääsu kasutajate tervise- ja aktiivsusandmetele, tingimusel et kasutajad annavad selleks nõusoleku. Lisaks võttis ettevõtja kohustuse võimaldada ka edaspidi konkureerivate randmeseadmete koostalitlusvõimet Androidi nutitelefonidega. Kohustused hõlmavad ka vaidluste lahendamise kiirmehhanismi, mida kolmandad isikud saavad kasutada.

Mootorikütuste ja seotud toodete tarnimise valdkonnas kiitis komisjon 2020. aasta juulis tingimuslikult heaks ettevõtja Grupa Lotose omandamise ettevõtja PKN Orlen poolt; mõlemad on Poola suured integreeritud nafta- ja gaasiettevõtjad¹⁰². Komisjonile tekitas muret asjaolu, et esialgselt teatatud kujul oleks tehing kahjustanud konkurentsi mootorikütuste sektoris Poolas, reaktiivkütuse sektoris Poolas ja Tšehhis ning selliste seotud toodete nagu eri liiki bituumeni sektoris Poolas. PKN Orlen pakkus välja võõrandamiste ja muude kohustuste paketi. Pakett hõlmas osaluse võõrandamist rafineerimistehases, hoidlates, jaemüügitanlates ja bituumeni tootmise rajatistes. Komisjon järeldas, et need parandusmeetmed võimaldavad konkurentidel ühinenud üksusega tõhusalt konkureerida.

Raudteevedude sektoris kiitis komisjon 2020. aasta juulis tingimuslikult heaks ettevõtja Bombardier Transportation omandamise ettevõtja Alstom poolt¹⁰³. Alstom ja Bombardier on raudteevedude sektoris maailmas juhtpositsioonil ning konkureerivad kiirrongide (kiirrongide raudteeveeremi) ja signaalimislahenduste tootmise ja tarnimise valdkonnas. Komisjon järeldas, et tehing oleks tekitanud tõsiseid konkurentsiprobleeme. Alstomist oleks saanud vaieldamatu turuliider nii kiirrongide raudteeveeremi ja põhivõrgu veeremi kui ka põhivõrgu signaalimislahenduste valdkonnas. Komisjon nõustus ühinevate ettevõtjate pakutud põhjaliku kohustuste paketiga, mille raames võõrandatakse raudteeveeremid ning kiirrongide raudteeveeremite ja põhivõrgu veeremi tootmisrajatised. Samuti tegid Alstom ja Bombardier ettepaneku pakkuda signaalimislahenduste valdkonna konkurentidele kasutuselolevaid rongisiseseid seadmeid, ühendamiseks vajalikku teavet ning toetust.

¹⁰¹ Juhtum M.9660. Google/Fitbit, komisjoni 17. detsembri 2020. aasta otsus. Vt

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_9660.

¹⁰² Juhtum M.9014. PKN Orlen/Grupa Lotos, komisjoni 14. juuli 2020. aasta otsus. Vt

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_9014.

¹⁰³ Juhtum M.9779. Alstom/Bombardier Transportation, komisjoni 31. juuli 2020. aasta otsus. Vt

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_9779.

Fiat Chrysleri / Peugeot' ühinemine

Autotööstuses kiitis komisjon pärast põhjalikku uurimist tingimuslikult heaks ettevõtjate Fiat Chrysler Automobiles (FCA) ja Peugeot SA (PSA) ühinemise¹⁰⁴. Selle tehinguga moodustati maailmas suuruselt neljas autotööstuskontsern Stellantis. Komisjon järeldas, et ühinemine oleks kahjustanud mitmes liikmesriigis konkurentsi väikeste tarbesõidukite turul. Ühinevad ettevõtjad kohustusid laiendama PSA ja Toyota vahelist väikeste tarbesõidukite käsitlevat koostöölepingut. PSA toodab Toyota sõidukeid ELis müümiseks. Laiendatud lepinguga suurendatakse Toyota jaoks kasutatavat tootmisvõimsust ning langetatakse sõidukite ja seotud varuosade ja tarvikute siirdehindu. Need meetmed võimaldavad Toyotal Stellantisega tõhusalt konkureerida ja ELi väikeste tarbesõidukite turul laieneda. Lisaks nõustusid FCA ja PSA muutma oma remonditöökodade võrgustikuga sõlmitud remondi- ja hoolduslepinguid. Lihtsustatakse juurdepääsu remonditöökodade võrgustikule, võimaldades konkurentidel ja uutel osalejatel väikeste tarbesõidukite turul konkureerida.

4.3. Riigiabi hõlbustas digipööret ja ühtse turu kaitsmist

Väga suure digitaalse kiiruse, läbilaskevõime ja kvaliteediga seotud vajadustele vastav lairibataristu on äärmiselt oluline digistrateegias¹⁰⁵ kehtestatud ELi 2025. aasta ühenduvuseesmärkide täitmiseks. Riigiabiga toetatakse kõrgjõudlusega lairibavõrkude kasutuselevõtmist ELis, kõrvaldades turutõrkeid, st suunates abi olukordadele ja piirkondadele, kus ettevõtjatel puudub stiimul pakkuda lairibaühenduse piisavat kättesaadavust.

2020. aasta augustis kiitis komisjon heaks 200 miljoni euro suuruse vautšerisüsteemi, millega toetatakse kiirete lairibateenuste kättesaadavust väikese sissetulekuga peredele Itaalias¹⁰⁶. Riigiabikavaga vähendatakse Itaalias digilõhet, piirates samal ajal võimalikke konkurentsimoonusi. 2020. aasta detsembris kiitis komisjon heaks ka 20 miljoni euro suuruse vautšerisüsteemi, millega aidatakse Kreeka üliõpilastel pääseda juurde lairibateenustele ja elektroonilisele kaugõppele¹⁰⁷.

Komisjon kiitis ELi riigiabi eeskirjade alusel heaks Saksamaa kava, millega toetatakse väga suure jõudlusega lairibavõrkude kasutuselevõtmist Saksamaal¹⁰⁸. Kava eesmärk on töötada välja uus avaliku sektori rahastatav väga suure jõudlusega taristu, millega tagatakse kiirem internetiühendus Saksamaa kodumajapidamistele, ettevõtjatele ja avaliku sektori asutustele. Saksamaa käsitleb prioriteetsena kodumajapidamisi, millel on juurdepääs ühendusele kiirusega alla 100 Mb sekundis, et toetada digilõhe vähendamist Saksamaa maa- ja linnapiirkondade vahel. Kava raames kavatses Saksamaa teha gigabitivõrgud 2025. aasta lõpuks kättesaadavaks kõikidele kodanikele.

¹⁰⁴ Juhtum M.9730. FCA/PSA, komisjoni 21. detsembri 2020. aasta otsus. Vt

https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=2_M_9730.

¹⁰⁵ Komisjoni 19. veebruari 2020. aasta teatis „Euroopa digitaalvõrgu kujundamine“. Vt

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-shaping-europes-digital-future-feb2020_en_4.pdf.

¹⁰⁶ Juhtum SA.57495. Itaalia – lairibateenuste vautšerid teatavat liiki peredele (COM(2020) 5269 final), komisjoni 4. augusti 2020. aasta otsus. Vt https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/202037/286902_2187163_119_2.pdf.

¹⁰⁷ Juhtum SA.57357. Kreeka – lairibavautšerite kava üliõpilastele (COM(2020) 8441 final), komisjoni 3. detsembri 2020. aasta otsus. Vt https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/20212/288333_2230042_140_2.pdf.

¹⁰⁸ Juhtum SA.52732. Saksamaa – riiklik gigabitikava (COM(2020) 7859 final), komisjoni 13. novembri 2020. aasta otsus. Vt https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/202048/288295_2213478_121_2.pdf.

5. ELi konkurentsipoliitika panus rohepöördesse

ELi kindel eesmärk on võidelda kliimamuutuste ja keskkonnaseisundi halvenemisega ning edendada Euroopa majanduskasvu strateegiana Euroopa rohelist kokkulepet. Roheinnovatsioon ei ole mitte üksnes ELi poliitilise ambitsiooni keskmes, vaid kajastub ka liidu regulatiivsetes ettepanekutes ja rahastamisprioriteetides. ELi konkurentsipoliitika annab hea võimaluse panustada ELi keskkonna- ja kliimaeesmärkidesse, sealhulgas majanduse CO₂ heite vähendamisse ja transpordisektori saastavatelt fossiilkütustelt alternatiivsetele kütustele üleminekusse kooskõlas komisjoni liikuvuspoliitikaga.

Sellega seoses avaldas komisjon 2020. aasta oktoobris [osalemiskutse konkurentsieeskirjade ja kestlikkuspoliitika koostoime kohta arvamuste esitamiseks](#)¹⁰⁹. Komisjon kutsus eri sidusrühmi, sealhulgas konkurentsieksperte, akadeemilisi ringkondi, tööstust ja keskkonna- ja tarbijaorganisatsioone üles esitama oma seisukohti ja arvamusi konkurentsi-, ühinemis- ja riigiabi poliitika ning keskkonna- ja kliimapoliitika koostoime kohta. Neid arvamusi võeti arvesse 2021. aasta veebruaris korraldatud [konverentsil](#). 2021. aasta keskpaigas on kavas esitada aruanne konsultatsiooniprotsessil põhinevate arutelude kohta.

5.1. Rohepööret soodustav riigiabi

Riigiabi kontrollimise valdkonnas hindas ja lubas komisjon riikidel võtta meetmeid, millega edendatakse taastuvate energiaallikate kasutuselevõtmist, parandatakse energiatõhusust, toetatakse vajaduse korral heitevaba / vähese heitega liikuvuse taristu kasutuselevõtmist, stimuleeritakse nõudlust heitevabade / vähese heitega sõidukite järele ühis- ja eratranspordis ning vähendatakse CO₂ heidet ja muid heitkoguseid (sealhulgas süsinikuheite vähendamise meetmed) või parandatakse ringlust.

2020. aasta juulis kiitis komisjon heaks kava taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia toetamiseks Iirimaal (taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia toetuskava)¹¹⁰. Toetuskava aitab Iirimaal täita oma riikliku eesmärgi loobuda fossiilkütuste kasutamisest ning saavutada 2030. aastaks olukord, kus taastuvate energiaallikate osakaal oleks 70 %. Komisjon leidis, et abi on vajalik, sellel on stimuleeriv mõju, see on proportsionaalne ja piirduv minimaalselt vajalikuga, sest abisumma määratakse kindlaks konkurentsil põhinevatel enampakkumistel. Samuti näitab see juhtum, kuidas toetada projekte, mille kooskõlas riigiabi eeskirjadega on välja töötanud taastuvenergia kogukonnad ning mis on välja töötatud taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia toetuskavast toetatavaid projekte läbi viivate kogukondade jaoks.

2020. aasta mais järeldas komisjon, et Madalmaade poolt Hemwegis asuva söeküttel töötava elektrijaama sulgemiseks antud 52,5 miljoni euro suurune hüvitis oli kooskõlas ELi riigiabi eeskirjadega¹¹¹. Meetmega toetatakse CO₂ heite vähendamist, moonutamata põhjendamatult

¹⁰⁹ „Konkurentsipoliitika, mis toetab rohelist kokkulepet – osalemiskutse“, komisjoni 13. oktoobri 2020. aasta memorandum. Vt https://ec.europa.eu/competition/information/green_deal/call_for_contributions_et.pdf.

¹¹⁰ Juhtum SA.54683. Taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia toetamine Iirimaal, komisjoni 20. juuli 2020. aasta otsus. Vt https://ec.europa.eu/competition/elojade/isef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_54683.

¹¹¹ Juhtum SA.54537. Madalmaad – söe kasutamise keelamine elektrienergia tootmiseks Madalmaades, komisjoni 12. mai 2020. aasta otsus. Vt https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases1/202025/284556_2165085_151_2.pdf.

konkurentsi ühtsel turul. Komisjon tegi sarnase järelduse Saksamaal söeküttel töötavate elektrijaamade varajase sulgemise eest antud hüvitiste kohta¹¹².

2020. aasta novembris kiitis komisjon heaks Rumeenia kava üksnes taastuvaid energiaallikaid kasutavate kaugküttesüsteemide ehitamise ja/või ajakohastamise toetamiseks¹¹³. Meede võimaldab minna fossiilkütustest energia tootmiselt üle taastuvatest energiaallikatest soojusenergia tootmisele. Riigiabi eeskirjadega lubatakse liikmesriikidel toetada soojusenergia kaugkütteks tootmist ja jaotamist, kui on täidetud teatavad keskkonna- ja energiaalast riigiabi käsitlevates komisjoni suunistes sätestatud tingimused. Euroopa roheline kokkuleppe investeerimiskavaga, mille komisjon avaldas 2020. aasta jaanuaris, lubatakse liikmesriikidel suurendada soojusenergia kaugkütteks tootmisele antavat maksimaalset toetussummat.

2020. aasta detsembris kiitis komisjon heaks Madalmaade 30 miljardi euro suuruse kava, millega toetatakse kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamise projekte Madalmaades¹¹⁴. Kavaga (Stimulering Duurzame Energieproductie (SDE++)) toetatakse ELi keskkonnaeesmärke, moonutamata põhjendamatult konkurentsi. See uuenduslik kava on avatud mitmesugustel tehnoloogiatel (taastuvatest energiaallikatest toodetud elektrienergia, gaas ja soojusenergia, tööstusjäätmetest toodetud soojusenergia ja sellel põhinevate soojuspumpade kasutamine, tööstusliku soojusenergia tootmisprotsesside ja vesiniku tootmise elektrifitseerimine ning CO₂ kogumine ja säilitamine tööstusprotsessideks, sealhulgas vesiniku tootmiseks ja jäätmete põletamiseks) põhinevatele projektidele, mille jaoks taotletakse toetust võrdlusalusega võrreldes vähendatud CO₂ heite tonnide alusel.

Teine akudega seotud üleeuroopalist huvi pakkuv tähtis projekt

Kogu 2020. aasta jooksul toimusid 12 liikmesriigi ja komisjoni vahel arutelud akude väärtusahelat käsitleva teise üleeuroopalist huvi pakkuva tähtsa projekti kohta. 2020. aasta detsembris teatasid Austria, Belgia, Hispaania, Horvaatia, Itaalia, Kreeka, Poola, Prantsusmaa, Rootsi, Saksamaa, Slovakkia ja Soome ühiselt teisest üleeuroopalist huvi pakkuvast tähtsast projektist seoses akudega e-liikuvuse ja energia salvestamise jaoks. Projektiga „European Battery Innovation“ toetatakse teadusuuringuid ja innovatsiooni akude väärtusahelas. 12 liikmesriiki annavad tulevastel aastatel kuni 2,9 miljardi euro ulatuses rahalisi vahendeid. Eelduste kohaselt kaasatakse tänu avaliku sektori rahastamisele täiendavad 9 miljardit eurot erasektori investeeringuid. Projekt toetab esimest akude väärtusahelaga seotud üleeuroopalist huvi pakkuvat tähtsat projekti, mille komisjon kiitis heaks 2019. aasta detsembris. Projekt on kooskõlas komisjoni poliitikaga minna keskkonda kahjustavate fossiilkütuste kasutamiselt üle alternatiivkütuste tehnoloogiatele ning ELi majanduse kaksikülemineku Euroopa roheline kokkuleppe ja digistrateegia alusel¹¹⁵. 2021. aasta jaanuaris võttis komisjon vastu otsuse kõnealuse üleeuroopalist huvi pakkuva tähtsa projekti lubamise kohta¹¹⁶.

¹¹² Juhtum SA.58181. Pakkumismehhanism kivisöe kasutamise järkjärguliseks lõpetamiseks Saksamaal, komisjoni 25. novembri 2020. aasta otsus. Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/IP_20_2208.

¹¹³ Juhtum SA.55433. Rumeenia – taastuvatest energiaallikatest kaugkütteks soojuse tootmise projektid, komisjoni 6. novembri 2020. aasta otsus. Vt

https://ec.europa.eu/competition/state_aid/cases/1/20214/287759_2235900_143_2.pdf.

¹¹⁴ Juhtum SA.53525. Madalmaad – SDE++ kava kasvuhoonegaaside vähendamise projektide, sealhulgas taastuvenergiaprojektide jaoks, komisjoni 14. detsembri 2020. aasta otsus. Vt

https://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_53525.

¹¹⁵ Komisjoni 19. veebruari 2020. aasta teatis „Euroopa digituleviku kujundamine“. Vt

https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/communication-shaping-europes-digital-future-feb2020_en_4.pdf.

¹¹⁶ „Riigiabi: komisjon kiidab heaks 2,9 miljardi euro suuruse avaliku sektori toetuse, mida 12 liikmesriiki annavad teisele üleeuroopalisele teadus- ja innovatsiooniprojektile, mis käsitleb kogu akude väärtusahelat“, komisjoni

2020. aastal jätkusid komisjoni, liikmesriikide ja tööstusharu vahel arutelud võimalike uute üleeuroopalist huvi pakkuvate tähtsate projektide kohta vesinikutehnoloogiate, vähese CO₂ heitega tööstusharude mikroelektroonika ja akude valdkondades.

5.2. Konkurentsieeskirjade täitmise tagamine ja ühinemiskontroll toetavad rohepööret

Konkurentsieeskirjade täitmise tagamine võib olla suunatud mitte üksnes ettevõtjate sellise käitumise vastu, mis võib piirata konkurentsi puhta tehnoloogia arendamisel, vaid takistada ka käitumist, mille eesmärk on sulgeda juurdepääs olulisele taristule või ringmajanduse ja Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärkide täitmiseks vajalike ressursside vabale liikumisele.

2020. aastal jätkas komisjon BMWd, Daimlerit ja VWd (Volkswagen, Audi ja Porsche) käsitlevat uurimist seoses konkurentsi kahtlustatava piiramisega heidete puhastamise tehnoloogia valdkonnas¹¹⁷.

Konkurentsieeskirjade täitmise tagamise alased meetmed võivad toetada ka Euroopa rohelise kokkuleppe eesmärki arendada välja konkurentsivõimeline ja atraktiivne raudtee reisijateveo sektor. Selles kontekstis jätkas komisjon oma pooleliolevaid uurimisi¹¹⁸. Tšehhi Raudtee juhtumi puhul kahtlustatakse turgu valitsevat raudtee-ettevõtjat České dráhy (ČD) turuvallutuslikus hinnakujunduses Tšehhi raudteevõrgu magistraali Praha-Ostrava reisirongimarsruudil. 2020. aasta oktoobris saatis komisjon ettevõtjale České dráhy vastuväite¹¹⁹.

6. Inimeste hüvanguks toimiv majandus – ELi konkurentsipoliitika panus põhjalikumasse ja õiglasemasse majandus- ja rahaliitu

Sotsiaalne turumajandus on ELi alustala, mis tugineb ELi konkurentsipoliitikale. Üksikisikud ja ettevõtjad on edukad siis, kui majandus toimib nende hüvanguks. 2020. aastal toetas komisjon oma kõnealust üldesmärki, edendades konkurentsi soosivaid võrdseid võimalusi ja digipööret meetmetes, mille eesmärk on taastepaketi rakendamine Euroopa poolaasta, kapitaliturgude liidu, pangandusliidu ja tõhusa maksustamise kontekstis¹²⁰.

6.1. Jätksuutlikkuse tagamine pangandussektoris

2020. aastal ei algatatud finantsasutustele riigiabi andmise juhtumite kohta uusi uurimisi. Komisjon lubas siiski pikendada olemasolevaid kavasad, mille alusel liikmesriigid saavad siis, kui see on konkreetse juhtumi puhul vajalik, toetada väga väikeste raskustes olevate

26. jaanuari 2021. aasta pressiteade. Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/IP_21_226. Otsuse mittekonfidentsiaalne versioon tehakse konkurentsipoliitika veebisaidil riigiabi registris kättesaadavaks järgmiste juhtuminumbrite all: SA.55855 (Austria), SA.55840 (Belgia), SA.55896 (Hispaania), SA.55844 (Horvaatia), SA.55813 (Itaalia), SA.56665 (Kreeka), SA.55859 (Poola), SA.55858 (Prantsusmaa), SA.55854 (Rootsi), SA.55831 (Saksamaa), SA.55819 (Slovakkia) ja SA.55846 (Soome). Vt https://ec.europa.eu/competition/state_aid/register/.

¹¹⁷ Juhtum AT.40178. Autode heitgaasid, komisjoni 5. aprilli 2019. aasta vastuväide. Vt

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/IP_19_2008.

¹¹⁸ Komisjon jätkab konkurentsieeskirju käsitlevaid uurimisi, sealhulgas kahtlustatava turuvallutusliku hinnakujunduse juhtumi puhul Tšehhi raudteevõrgu magistraali Praha-Ostrava reisirongimarsruudil.

¹¹⁹ Juhtum AT.40156. Tšehhi Raudtee. Komisjon saatis ettevõtjale České dráhy vastuväite seoses väidetava turuvallutusliku hinnakujundusega. Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/et/ip_20_2017.

¹²⁰ „Maksudest kõrvalehoidmise ning maksustamise lihtsustamise tegevuskava (II kv 2020)“, mis on esitatud komisjoni 27. mai 2020. aasta teatise „2020. aasta kohandatud tööprogramm“ (COM(2020) 440 final) 1. ja 2. lisas.

finantsasutuste või krediidiühistute tegevuse nõuetekohast lõpetamist. Komisjon kiitis heaks sellised kavad Poolas, Itaalias ja Iirimaa¹²¹. Samuti kiitis komisjon heaks ajutiste likviidsusprobleemidega elujõuliste pankade likviidsustoetuse kavad Kreekas ja Itaalias, kui see on konkreetse juhtumi puhul vajalik¹²².

Liikmesriigid jätkasid arengupankade loomise või laiendamise soodustamist. Riigiabi seisukohast võivad avaliku sektori rahastatud arengupangad tegutseda kindlalt määratletud valdkonnas, millega kõrvaldatakse turutõrkeid, ja tingimusel, et nad ei tõrju välja ärilisi finantsasutusi. 2020. aastal kiitis komisjon heaks uue arengut rahastava asutuse Invest International rahastamise Madalmaades¹²³. Samuti lubas komisjon rahastada panga Scottish National Investment Bank loomist¹²⁴. Komisjon kiitis heaks ka uue riikliku arengupanga Banco Português de Fomento loomise Portugalis¹²⁵. 2020. aastal jätkati riigiabita kavade kohaldamist Itaalias (GACS) ja Kreekas (Hercules), mis kehtestati varasemast ajast jäänud suurte viivislaenude probleemi lahendamiseks. Need kavad on edukad näited selle kohta, kuidas liikmesriigid saavad aidata pankadel korrastada oma bilanssi ilma abi andmata või konkurentsi moonutamata.

6.2. Meetmed valikuliste maksusoodustuste vastu

Võitlus maksudest kõrvalehoidmise ja maksustamise vältimisega on komisjoni tegevuskavas tähtsal kohal. 2020. aastal jätkas komisjon väidetava riigiabi uurimist, mida Madalmaad olid andnud ettevõtjatele Inter IKEA, Starbucks ja Nike, mida Luksemburg oli andnud Huhtamäkile ning mida Belgia oli andnud Belgia ülemäärase kasumi kava 39 individuaalsele abisaajale.

2020. aasta juulis tühistas Üldkohus komisjoni 2016. aasta otsuse, milles komisjon oli leidnud, et Iirimaa kaks maksualast kohtuotsust Apple'i kasuks olid riigiabiga

¹²¹ Juhtum SA.58389. Ühistupankade ja väikeste kommertsbankade kriisilahenduskava viies pikendamine, komisjoni 29. oktoobri 2020. aasta otsus, vt

https://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_58389; juhtum SA.56635.

Krediidiühistute nõuetekohase lõpetamise kava kümnes pikendamine, komisjoni 8. juuni 2020. aasta otsus, vt

https://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_56635; juhtum SA.57053.

Krediidiühistute restruktureerimis- ja stabiliseerimiskava 11. pikendamine, komisjoni 8. mai 2020. aasta otsus, vt

https://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_57053; juhtum SA.58819.

Krediidiühistute restruktureerimis- ja stabiliseerimiskava 12. pikendamine, komisjoni 30. oktoobri 2020. aasta otsus, vt

https://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_58819; juhtum SA.57378.

Krediidiühistute kriisilahenduskava (2020–2021) 16. pikendamine, komisjoni 12. juuni 2020. aasta otsus, vt

https://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_57378; juhtum SA.57516. Itaalia

väikepankade nõuetekohase lõpetamise kava, vt

https://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/index.cfm?fuseaction=dsp_result&policy_area_id=3.

¹²² Juhtum SA.57262. Kreeka pankade riigigarantiikava pikendamine ajavahemikuks 1. juuni kuni 30. november 2020 (seaduse nr 3723/2008 artikkel 2), komisjoni 16. juuni 2020. aasta otsus, vt

https://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_57262; juhtum SA.57515. COVID-

19 – Itaalia pankade likviidsustoetuse kava, komisjoni 10. novembri 2020. aasta otsus, vt

https://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_57515.

¹²³ Juhtum SA.55465. Invest International, komisjoni 29. mai 2020. aasta otsus. Vt

https://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_55465.

¹²⁴ Juhtum SA.54780. Scottish National Investment Bank, komisjoni 5. novembri 2020. aasta otsus. Vt

https://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_54780.

¹²⁵ Juhtum SA.55719. Banco Português de Fomento, komisjoni 4. augusti 2020. aasta otsus. Vt

https://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=3_SA_55719.

kokkusobimatud. Üldkohus otsustas, et komisjon ei suutnud Apple'ile valikulise majandusliku eelise andmist õiguslikult piisavalt tõendada¹²⁶. Üldkohus leidis, et komisjon ei tõestanud, et vaidlusalused eelotsused olid Iirimaa maksuhalduri teostatud kaalutlusõiguse tagajärg. Lisaks leidis Üldkohus, et komisjon ei suutnud tõendada vaidlusalustes kohtuotsustes meetodilisi vigu, mis oleksid kaasa toonud Apple'i maksustatava kasumi vähenemise Iirimaal. Komisjon on kohtuotsuse Euroopa Kohtusse edasi kaevanud¹²⁷.

7. Jõudude ühendamise Euroopa ja üleilmse konkurentsikultuuri edendamisel

7.1. Koostöö riiklike konkurentsiasutustega Euroopa konkurentsivõrgustiku raames

2020. aastal tegid komisjon ja kõikide ELi liikmesriikide konkurentsiasutused Euroopa konkurentsivõrgustiku kaudu jätkuvalt koostööd ja ning tagasid ELi toimimise lepingu artiklite 101 ja 102 ühetaolise kohaldamise¹²⁸. Euroopa konkurentsivõrgustiku eesmärk on luua tõhus õigusraamistik, et tagada ELi konkurentsivõrgustiku täitmine ettevõtjate puhul, kes tegelevad konkurentsi piiravate piiriüleste äritavadega.

2020. aastal algatati võrgustikus 139 uut uurimist ja esitati 97 kavandatud otsust. Need näitajad hõlmavad komisjoni uurimisi ja otsuseid. Lisaks nendele määruses (EÜ) nr 1/2003 kehtestatud koostöömehhanismidele tagavad ka teised Euroopa konkurentsivõrgustiku koostöösuunad ELi konkurentsieeskirjade ühetaolise täitmise tagamise. Võrgustik kohtus korrapäraselt, et arutada juhtumeid varajases etapis ning käsitleda poliitikaküsimusi ja strateegiliselt olulisi teemasid. 2020. aastal korraldati horisontaalsete töörühmade ja valdkonnapõhiste allrühmade vahel 24 kohtumist, kus ELi konkurentsiasutuste ametnikud vahetasid seisukohti. Nagu on kirjeldatud eespool punktis 2.2, andis Euroopa konkurentsivõrgustik välja ühisavalduse konkurentsieeskirjade kohaldamise kohta COVID-19 kriisi ajal ja tegi tihedat koostööd COVID-19ga seotud konkurentsiküsimustes.

2020. aastal jälgis ja abistas komisjon liikmesriike ECN+ direktiivi siseriiklikusse õigusesse ülevõtmisel 4. veebruariks 2021¹²⁹. Direktiiviga tagatakse, et samade õigusnormide – ELi konkurentsieeskirjade – kohaldamisel on riiklike konkurentsiasutuste käsutuses tõhusad täitmise tagamise vahendid ja ressursid, mida on vaja ELi toimimise lepingu artikleid 101 ja 102 rikkuvate äriühingute tuvastamiseks ja karistamiseks. Samuti tagatakse direktiiviga see, et nimetatud asutused võivad teha oma otsuseid täiesti sõltumatult, tuginedes asjaoludele ja õigusaktidele.

¹²⁶ Kohtuotsus, Üldkohus, 15. juuli 2020, T-778/16 ja T-892/16. Riigiabi – Iirimaa antud abi – Otsus, millega tunnistatakse abi siseturuga kokkusobimatuks ja õigusvastaseks ning kohustatakse abi tagasi nõudma – Maksustamisel eelotsused (*tax rulings*) – Valikulised maksueelised – Reaalturuväärtuse põhimõte Vt <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=228621&doclang=et>.

¹²⁷ Juhtiva asepresidendi Margrethe Vestageri avaldus komisjoni otsuse kohta kaevata edasi Üldkohtu otsus Apple'i maksudega seotud riigiabi juhtumi kohta Iirimaal, komisjoni 25. septembri 2020. aasta avaldus. Vt https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/STATEMENT_20_1746.

¹²⁸ Komisjoni teatis koostöö kohta konkurentsiasutuste võrgustikus (ELT C 101, 27.4.2004, lk 43–53, ja ELT C 374, 13.10.2016, lk 10). Vt

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/ALL/?uri=CELEX%3A52004XC0427%2802%29>.

¹²⁹ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2019/1, mille eesmärk on anda liikmesriikide konkurentsiasutustele volitused, et tulemuslikumalt tagada konkurentsivõrgustiku täitmine ja et tagada siseturu nõuetekohane toimimine (ELT L 11, 14.1.2019, lk 3–33).

7.2. Uus poliitikaalgatus komisjoni töövahendite tugevdamiseks üleilmses kontekstis

Euroopa majandus on avatud ja tihedalt seotud ülejäänud maailmaga. Selle tugevuse säilitamiseks vajab EL õigeid vahendeid, et tagada ühtsel turul õiglane äritegevuse keskkond. Liikmesriikide antud subsiidiumide suhtes on alati kohaldatud rangeid ELi riigiabi eeskirju. Seevastu näib üha suurem moonutav mõju siseturul olevat ELis tegutsevatele ettevõtjatele ELi-väliste riikide valitsuste antud subsiidiumidel, kuid need jäävad väljapoole ELi riigiabieeskirjade kohaldamisala.

Et algatada arutelu uute vahendite üle selle õigusliku lünga kõrvaldamiseks, võttis komisjon 2020. aasta juunis vastu **valge raamatu välisriigi subsiidiumide kohta**¹³⁰. Sidusrühmadega peeti 2020. aastal ulatuslikke konsultatsioone. 2021. aastal esitab komisjon ettepaneku õigusakti kohta, milles käsitletakse võrdsete võimaluste loomist seoses välisriigi subsiidiumidega.

Valge raamat, milles käsitletakse võrdsete võimaluste loomist välisriigi subsiidiumide osas

Valges raamatus tutvustatakse mitut täiendavat võimalust praeguse õigusliku lünga kõrvaldamiseks.

1. mooduliga tehakse ettepanek kehtestada üldine turukontrolli vahend, et hõlmata kõik võimalikud turuolukorrad, kus välisriigi subsiidiumid võivad põhjustada moonutusi ühtsel turul. Kavandatav järelevalveasutus võib reageerida mis tahes märkide või teabe põhjal selle kohta, et ELis tegutsev ettevõtja saab välisriigi subsiidiumi, ja kehtestada tõenäolise moonutava mõju heastamiseks meetmeid, näiteks tasakaalustavaid makseid ja struktuurseid või käitumuslikke parandusmeetmeid. Samuti võib järelevalveasutus leida, et subsideeritud tegevusel või investeeringul on positiivne mõju, mis kaalub moonutuse üles, ja uurimise lõpetada (nn ELi huvi kontroll).

2. mooduli eesmärk on tagada, et välisriigi subsiidiumid ei anna nende saajatele ebaausat eelist ELi ettevõtjate (nende osaluse) omandamisel. Ettevõtjad, kes saavad ELi-välise riigi valitsuselt rahalist toetust, peavad pädevale järelevalveasutusele eelnevalt teatama ELi ettevõtjate omandamisest, mis ületab teatavat künnist. Pädev järelevalveasutus võib kiita heaks teate esitanud isiku võetud kohustused, millega moonutused tõhusalt heastatakse, või omandamise keelata.

3. mooduli puhul on valges raamatus tehtud ettepanek mehhanismi kohta, mille alusel peaksid riigihankemenetlustes osalevad pakkujad teatama ELi-välistelt riikidelt saadud rahalisest toetusest. Seejärel hindavad pädevad asutused, kas tegemist on välisriigi subsiidiumiga ja kas see moonutab riigihankelepingu sõlmimist. Sellisel juhul võidakse pakkuja hankemenetlusest kõrvaldada.

7.3. Mitmepoolne ja kahepoolne koostöö üle maailma

Hoolimata pandeemiast tingitud piirangutest jätkas komisjon konkurentsi valdkonnas aktiivset rahvusvahelist koostööd¹³¹ nii mitmepoolsel kui ka kahepoolsel tasandil.

ELil on kindel usk tihedasse ja väärtuslikku koostöösse selliste rahvusvaheliste organisatsioonidega nagu Maailma Kaubandusorganisatsioon (WTO) ja muud mitmepoolsed organisatsioonid, aga ka nende reformimisse, et need vastaksid tänapäevasele maailmale. Subsiidiume käsitlevate eeskirjade reformimine on üks ELi põhiprioriteete WTO kaubanduseeskirjade ajakohastamiseks. Sel eesmärgil leppisid EL, Ameerika Ühendriigid ja

¹³⁰ Valge raamat, milles käsitletakse võrdsete võimaluste loomist välisriigi subsiidiumide osas (COM(2020) 253 final, 17. juuni 2020).

¹³¹ Vt missioonikiri, https://ec.europa.eu/commission/commissioners/sites/comm-cwt2019/files/commissioner_mission_letters/mission-letter-margrethe-vestager_2019_en.pdf.

Jaapan 2020. aasta jaanuaris tehtud ühisavalduses kokku tööstussubsiidiume käsitlevate kehtivate eeskirjade tugevdamises¹³². 2020. aastal jätkas komisjon aktiivset osalemist konkurentsioigusega tegelevatel rahvusvahelistel foorumitel, näiteks OECD konkurentsikomitee, rahvusvaheline konkurentsivõrgustik, Maailmapank ning ÜRO Kaubandus- ja Arengukonverents (UNCTAD).

2020. aastal kohaldati Euroopa Liidu ja Ühendkuningriigi vahelist väljaastumislepingut, sealhulgas selle riigiabi ja konkurentsijuhtumeid käsitlevaid sätteid¹³³. Komisjon andis välja suunised väljaastumislepingu kohaldamiseks konkurentsiküsimustes¹³⁴. 2020. aasta detsembris viidi lõpule läbirääkimised ELi ja Ühendkuningriigi kaubandus- ja koostöölepingu¹³⁵ üle. Lepingut kohaldatakse ajutiselt alates 1. jaanuarist 2021. See sisaldab konkurentsi ja subsiidiumide kohta põhjalikke peatükke, millega tagatakse, et pärast Ühendkuningriigi EList väljaastumist ei moonutata ELi ja Ühendkuningriigi vahelist konkurentsi.

2020. aasta detsembris viisid EL ja Hiina põhimõtteliselt lõpule läbirääkimised laiaulatusliku investeerimislepingu üle¹³⁶. Hiina kohustus tagama ELi investoritele ulatuslikuma turulepääsu, avades sealhulgas teatavad olulised uued turud. Samuti võttis Hiina kohustuse tagada ELi ettevõtjate võrdne kohtlemine, et neil oleksid Hiinas võrdsemad konkurentsitingimused, sealhulgas riigiettevõtete suhtes kohaldatavate eeskirjade, subsiidiumide läbipaistvuse ja tehnoloogia sundsiirde vastaste eeskirjade osas.

Vabakaubanduslepingute üle läbirääkimisi pidades püüab komisjon lisada neisse põhjalikud peatükid konkurentsipoliitika ja riigiabi kontrolli kohta. 2020. aastal jätkas komisjon läbirääkimisi vabakaubanduslepingute üle Austraalia, Aserbaidžani, Indoneesia, Tšiili, Usbekistani ja Uus-Meremaaga.

Komisjon jätkas 2020. aastal ELi peamiste kaubanduspartneritega tehnilist koostööd konkurentsipoliitika ja nõuete täitmise tagamise valdkonnas. Samuti jätkas komisjon selle hindamist, kas kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaatriigid täidavad konkurentsi valdkonnas uued nõuded tulevaseks ühinemiseks ELiga.

7.4. Korrapärase ja konstruktiivse institutsioonidevahelise dialoogi pidamine

Konkurentsipoliitikateemalises dialoogis on peamised partnerid Euroopa Parlament, nõukogu, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee ning Regioonide Komitee, kellel on suhetes Euroopa

¹³² Jaapani, Ameerika Ühendriikide ja Euroopa Liidu kaubandusministrite 14. jaanuari 2020. aasta ühisavaldus kolmepoolsele kohtumisele. Vt https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/january/tradoc_158567.pdf.

¹³³ Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi Euroopa Liidust ja Euroopa Aatomienergiaühendusest väljaastumise leping (ELT L 29, 31.1.2020, lk 7).

¹³⁴ Komisjoni 2. detsembri 2020. aasta teatis sidusrühmadele „Ühendkuningriigi väljaastumine ja ELi eeskirjad konkurentsi valdkonnas“. Vt https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/brexit_files/info_site/eu-competition-law_en_0.pdf.

¹³⁵ Ühelt poolt Euroopa Liidu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse ning teiselt poolt Suurbritannia ja Põhja-Iiri Ühendkuningriigi vaheline kaubandus- ja koostööleping (ELT L 444, 31.12.2020, lk 14–1462). Vt https://eur-lex.europa.eu/legal-content/ET/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2020.444.01.0014.01.ESL.

¹³⁶ ELi-Hiina laiaulatuslik investeerimisleping – põhimõtteline kokkulepe, 30. detsember 2020. Vt https://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2020/december/tradoc_159242.pdf.

kodanike ja sidusrühmadega konkreetset rollid. Pandeemiast hoolimata jätkus see dialoog edukalt kogu 2020. aasta jooksul nüüdisaegsete sidevahendite kaudu.

2020. aasta septembris rõhutas komisjon vastusena Euroopa Parlamendi 18. juuni 2020. aasta resolutsioonile komisjoni 2018. aasta konkurentsipoliitika aruande kohta (raportöör S. Yon-Courtin (Renew/Prantsusmaa)) muu hulgas välisriigi subsidiume käsitleva valge raamatu vastuvõtmist, arutelusid ühinemiste üleandmissüsteemide ulatuslikuma kasutamise üle, et hõlmata ka sellised tehingud, mis ei jää praegu ELi pädevusse, ning vajadust digiplatvormidealase tervikliku poliitilise vastuse järele konkurentsieeskirjade täitmise jätkuvalt jõulise tagamise, sealhulgas digiplatvormide võimaliku eelneva reguleerimise kaudu. 2020. aastal esines juhtiv asepresident Vestager mitmel korral teistes institutsioonides, muu hulgas Euroopa Parlamendis, nõukogus ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitees.